

KVÁLTO SZO

TARTALOM

Dr. Imre Lajos: Karácsonyi ünnepi conceptus. — IGY SZÓL AZ ÚR. Sz. Z.: Ujévi erőforrás — Nevelés a családban — Prohászka Ottokár néhány gondolata a családról. — Dr. Parádi Ferenc: A családi élet gazdasági vonatkozásai. — Dr. Tusa Gábor: A család és az iskola. — B. S.: Emlékezünk a régiekről. — Borbáth Dániel: Az ifjúság és a házasság. — KERESZTYÉN KRITIKA. Liszkay Kálmán: Hiszek Uram! — Kiss Béla: A reformáció „ünnepe” Németországban. — H. J.: Zsilvölgyi levelek. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. — KÉZ A KÉZBEN. — HIREINK

KERESZTI: DR. TAVASZYSÁNDOR

1935

Megjelentek!

Megjelentek!

A legújabb könyvek!!

Az I. K. E. munka alapjai

(Vezető könyv)

Szerkesztette: László Dezső.

Ára 18 Lei.

A mi egyházunk

Irták: Biró Sándor, Borbáth Dániel, dr. Imre Lajos, László Dezső,
dr. Tavaszgy Sándor és Zágony Anna.

Ára 18 Lei.

Egészségügyi tanácsadó

Az erdélyi magyar nép számára. Irta: Dr. Jancsó Béla.

Ára 10 Lei.

„Az Ur csodásan működik“

Isten és a népek.

Bibliaköri vezérfonal. Irta: Dr. Imre Lajos.

Ára 12 Lei.

Szórványmisszió

Jajszó a pusztuló szórványokból. Irta: Földes Károly.

Ára 2 Lei.

Egymás terhét hordozzátok

Bibliai vezérfonal. II. évfolyam.

Szerkesztette: Dr. Gönczy Lajos.

Ára 8 Lei.

Felsővadászi Rákóczy Zsigmond

Irta: Mózes András.

Ára 4 Lei.

Fenti kiadmányok megrendelhetők a fenti árakon, melyekhez még hozzá-
számítandó a postai viteldij is, az „IFJU ERDÉLY“ kiadóhivatalában, Cluj,
Ref. Theologia.

A Román Ifjúság Nevelési Hivatala	92
Ágoston Sándor: Tiszteletes és tudós Keck Zsigmond	104
Balogh László: Irodalom és bölcsészeti fakultás	89
Biró Sándor: Emlékezzünk a régiekről: Bethlen Kata	7
Borbáth Dániel: Vasárnapi iskolánk és árvaházunk	104
Dávid Gyula: Fontos határozat a lelkip. értekezlet ügyében	139
Egy vidéki szénior: A fiatal református intelligencia	21
Ercse Miklós: Szilveszteri emlék	27
Hegyi István: A Főiskolás Ifjúsági Keresztyén Egyesület munkája	88
Horváth Jenő: Zsilvölgyi levél: Testvéri találkozás	11
Horváth Jenő: Bizonytalan zengés	35
„ Halottaink igaz szeretése	128
Juhász István: A román Biblia	74
„ Az „Apolló“ tanulságai	91
Kárász József: Magyar út	93
Kese Attila: Két szempont	34
„ Református életközösség	127
Kiss László: Néhány adat a jogi fakultáshoz	90
Kolozsvári Zoltán: A cluji egyetem orvosi fakultása	89
Kovács István: Nyílt levél	76
László Dezső: Útban az új református vezetősztály kialakulása felé	18
László Dezső: A vasárnapi iskolákért	103
„ Beszélgetés gyermekeink jövőjéről	116
László Dezső: Az egyházkerületi férfiszövetség megalakulása	138
Dr. László Ferenc: Városi gyülekezeteink élete: Erdély fővárosának 1934. évi népesedési adatai	34
Mathiescu—Kovács G.: Szórványélet a legészakibb Norvégiában	61
Máthé András: Baglyok a cluji egyetemen	90
Nagy Ferenc: Hozzászólás a theologus segélyezéshez	94
Nagy Ferenc: Theologus ifjaink megsegítése	143
M. Nagy Otto: Gyermekeink jövődjöje	114
Prohászka Ottokár: néhány gondolata a családról	3
Sass Kálmán: Hozzászólás a theologus segélyezéshez	95
Sipos Géza: Követelözö szegények és titkos szegények	115
Dr. Soós István: Hol vannak a férfiak?	101
Szilágyi János: Válasz Debreczeni Lászlónak és Ady Lászlónak	59
Dr. Tavaszy Sándor: Kovács Dezső	96
Tökés József: „Noi“	95

V. Biró Sándor: Egyházi krónika. 126, 144.

VI. Keresztyén kritika.

László Dezső: Az elvilágiasodás veszedelme	62
„ A külmiszió kérdése	105

László Dezső: Moldvai tanulmányok	105
„ Koldus fogások	118
Liszka Kálmán: Hiszek Uram! Légy segítségül az én hitetlenségemnek	1
Dr. Parádi Ferenc: Idegen szavakhoz	106
Sipos Géza: Tartásatok meg!	50
„ Vallás sérelem	129
Dr. Tavaszy Sándor: „Stafétázó Férfiszövetség“	129
Dr. Tavaszy Sándor: Egy menedékház felavatásán	129

VII. Irodalom és művészet.

Ady László: Csekme Ádám: Szentgericei ref. egyház története	28
B. L.: „Hasznos könyvtár“	146
Biró Sándor: Otto Zarek: Egy nép szerelme	108
Biró Sándor: Sass Kálmán: Tileagd története	131
Czirják János: Borbáth Dániel: Én választottalak titeket!	39
Debreczeni László: „A mi egyházunk“	12
László Dezső: Dr Imre Lajos: Az Ige és fegyelem	11
László Dezső: Tövissi József: Proletár vallás	12
László Dezső: Condenhove-Kalergi: Stalin és társa	13
László Dezső: Aradi Zsolt: Az európai forradalom	38
László Dezső: Pap Béla: Társadalmi rendszerváltozás: Evangélium	62
László Dezső: Dávid Gy. és Nagy Z.: Magyarok a Kárpátokon túl	63
László Dezső: Nits István: Hangszóró	81
„ Hegedüs Loránt: Kossuth L., legendák hőse	108
László Dezső: Csernák Béla: A ref. egyház Oradean	019
László Dezső: Horváth Jenő: Egyházunk külmisziói szolgálata	119
László Dezső: Nits István: Anyás versek	146
Mózes András: László Dezső: Az I. K. E. munka alapjai	28
Dr. Muzsnai László: „Szórványaink“	81
Nagy József: Incze Gábor: Új „kis tükör“	40
Dr. Parádi Ferenc: Dr. Jancsó Béla: Egészségügyi tanácsadó	25
Dr. Tavaszy Sándor: László Dezső: A siető ember	311

VIII. Kéz a kézben.

Az I. K. E. széniorosztály közleményei: 13, 28, 37, 51, 63, 90, 107, 118, 130, 145.

IX. Hireink.

14, 28, 40, 64, 83, 96, 110, 120, 132.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

IX. ÉVFOLYAM

1935. JANUÁR 1.

1. SZÁM

Karácsonyi ünnepi konceptus.

— Legátusok megbízó levele. —

„Azért immár nem vagytok jövevények és zsellérek, hanem polgártársai a szenteknek és cselédei az Istennek. *Efézusi lev. II. rész 19. vers*

KEDVES ATYÁMFIAI!

Alig köszöntött még be ilyen sötét és szomorú világba a Karácsony áldott ünnepe, amilyen a mienk. Alig hangzottak el visszhangtalanabban az angyalok békességre és öröme hívó szavai s alig voltunk távolabb a békesség és emberekhez való jóakarattól drága felhívásától, mint most.

A szívekben bizonytalanság és félelem uralkodik, ismeretlen veszedelmek bujkálnak körülöttünk, a mindennapi élet súlya már-már elviselhetetlenül nehezedik reánk, a lelkünk elalél és elcsügged az aggodalmak terhe alatt. Az emberek között az érvényesülésért, a hatalomért való harc hódít és szétszakgat minden köteléket, amely embert és embert összeköti, izgalommal és háborúsággal tölti el a lelkeket. A népek között ellenszenv, gyűlölet tüze ég, ellenségekként állanak egymással szemben, az egész világon a sátáni indulatok hullámai kavarnak, mutatva retentő képét a bűn hatalmának, amely alatt ezen a földön vagyunk.

Hogyan lehetne hinni, hogy a Karácsony ünnepe arról beszél nekünk, hogy *Krisztus azért jött, hogy eggyé tegye a világ széthúzó és ellenségeskedő nemzetségeit, hogy Isten atyái kegyelme és gondviselő munkája alatt testvérekké tegye azokat, akik az Ő gyermekei s a bűn hatalma alól megszabadítva egy békességes és szent élet diadalát hirdesse?*

Pedig éppen ebben van a Karácsony üzenete ma mihozzánk és általunk az egész világhoz. Ez a gonosz, a bűn hatalma alatt nyögő és keményszívű nép, *mi magunk vagyunk azok, akikért Isten Egyszülött Fiát elküldötte*, hogy a maga gyermekeivé tegyen. Mi vagyunk azok, akik a Krisztus váltságára, hatalma által Isteni vagyunk s Istenhez tartozunk, aki Atyánkká lett a Krisztusban. Azok az emberek, a többiek, *akik körülöttünk vannak*, akiket mi gyűlölünk, vagy akik minket gyűlölnek, akikre mi törünk, vagy akik mireánk törnek, *azok a mi testvéreink, mert mindnyájan egyek vagyunk Isten kegyelmében*, cselédei, házanépe az örökké kegyelmes Istennek, polgártársai mindazoknak, akik valaha éltek ezen a világon, mint Isten gyermekei. *Éppen ez a világ, amelyben mi élünk, nyomoruságaival és bűneivel, ez az a hely, ahová Karácsony estéjén elfjött Krisztus, hogy az Ő békességét hozza el reánk s ez a bajtól sujtott, keserűségtermő föld az, amely felett megzendült a bethlehemi ének.*

És *hogyan megváltozhatna* ennek a világnak a képe, emberek sorsa, az egész élet, *ha ezt mi hinnénk, vallanánk és eszerint élnénk s ha ezt hinné és vallaná és e szerint élne az emberiség!* Milyen más lenne minden, *ha az emberek emberi próbálkozások helyett, hogy a maguk igazságát, jogát, hatalmát, diadalát megszerezzék, Isten igazságát, hatalmát és dicsőségét keresnék s rábrennének arra, hogy ebben az igazságban van az erő és a szabadulás. Ha testvérekként közelednének egymáshoz és egyesülnének Isten szolgálatában!*

Ezt az üzenetet hirdetni, ezért imádkozni, ezért küzdeni, vagyunk mi, keresztyének e földön. Hogy higyjünk ebben és küzdjünk érte, még akkor is, ha senki más nem hiszi és mindenki meg is taagadja ezt az igazságot. *Ezért van a mi egyházunk s szószékeinkről ez áldott felhívás szava zeng vasárnapról vasárnapra.*

A kegyelem Istene áldjon és őrizzen meg titeket, testetekben és lelketekben és tegye ünnepléseketek áldottá az Ő dicsőségére.

1934. Karácsony hava.

A református Theologiai Fakultás tanári kara, s ennek nevében:
DR. IMRE LAJOS,
igazgató.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Ujévi erőforrás.

Dániel 9. 7. Tied Uram az Igazság mienk pedig orcánk pirulása.

Dániel próféta idegen földön, Babilonban él, „Juddnak fogoly fiai közül“ ő az egyik, aki kemény próbák között kell bizonytságot tegyen az Urról. Mikor legkinzőbb a próba, amikor emberileg számítva nincs számára és a többi idegenbe szakadt zsidó számára segítség, akkor jön hozzájuk legközelebb az Úr. Az Istenbe vetett hit otthont készített nekik az idegenben is. Biztos otthont, olyant, amelyiket nem dülhat fel a szeszélyes király haragja, sem az ellenség nem tiporhatja meg annak nyugalmát. „Orcámat az Úr Istenhez emelém, hogy keressem őt imádsággal“. Ebben volt a Dániel erőforrása. Az Urral való találkozása megújulás, szabaddulás volt az ő „fogoly“ élete számára. Babilon foglyából Isten foglyává lett, de ez a rabság szabadságot hozott neki és remegő társainak.

Az újév nem állhat a szilveszteri örömtök élvezéséből, hanem orcánknak Isten felé eme-

lése, az Urral való találkozás kell legyen. Hálaadás a múltért, a jövőre nézve Istenbe vetett bizodalom. Az újév áldott alkalom, hogy arcunkra sugározzék az Úr dicsősége. A virág a nap felé fordul, amikor keble számára illatot, szirmainak pedig szinpompát dhitoz. Az emberi élet szépségei az Úr áldásait hittel fogadó kebelben bontanak csirát.

Az újév nem a bűn palotájában eltékozolt, hanem a szenvedésben öntudatra kelt élet ünnepe. Diadalünnep, ha orcánkat Istenhez emeljük alázatosan: „Tied Uram az Igazság, mienk pedig orcánk pirulása“; újabb éves kárhozát kezdete, ha áldott alkalomként meg nem ragadjuk Istennel való új élet kezdésére. Dániel kínos vergődéssel jutott Istenhez, minket Jézus kézenfogva vezet Óhoz.

Hadd égesse a szégyen orcánkat! A belső kinokból született bűnbánattól piros gyermeki orcát a mennyei Atya keze simogatja meg. Emeld fel orcádat testvérem! Az Úr nem zárkózik el az Őt kereső tekintet elől, keressed Őt imádsággal. Áhitattal lépd át az újév küszöbét s akkor az a te megújult életed kezdete lehet!

Sz. Z.

Nevelés a családban.

Nagyon kedves a családról alkotott romantikus felfogás, mely különösen karácsony közeledtével hatalmába kerit bennünket, de nem igaz. Nem azért alkotta Isten a családot, hogy legyen számunkra egy kedves hajlék, ahol kipihenhetjük magunkat s ahol meghitt közönségben lelkünk megújulhat. Nem arra rendeltetett a családi hajlék, hogy meleg fészkek legyen a számomra, amelyben csendesesen elbeszélgethetek és elpipázgathatom.

Már az a grandiózus alapvetés, mellyel Isten a családi élet fundamentumát lerakta, reá döbenthet bennünket arra az igazságra, hogy a családnak ennél sokkal magasabb hivatása van. Hiszen a férfi és a nő, a szülő és a gyermek a természeti ösztönöknek olyan hatalmas erejével van összekapcsolva, hogy azok a mélybe ágyazva, szétrombolhatatlan gránitalapként hordozzák a reájuk épülő családi közösséget, amelybe a gazdasági élet újabb kötőanyag erőit viszi bele. Hogy milyen megmérhetetlenek ezek az emberfeletti erők, mi sem mutatja jobban, mint az, hogy bűneink dacára mind a mai napig összetartották a családöt. A mi bűnünk megcsufolta, kipellengérezte, kacagás és gúny tárgyává silányította a családi életet, de ezeket az erőket nem tudta megsemmisíteni. Világot átfogó erők megmozgatása mégsem történhetett én érettem, az én kedvtelése mért.

Nem érettem van hát a család s nem is az emberi nemzet megmaradásáért. Valami magasabb céljának kell lennie. Emberfeletti erőknek emberfeletti erőket kell szolgálniok.

Akik ezt nem akarják meglátni s a családot a maguk kényelme szempontjából tekintik, vagy pedig a családot testi vagy gazdasági közönségnek nézik s benne csak szórakozást vagy egyéni érdekeiket előmozdító hasznót keresnek, azokat rettenetes csalódással, családi életük keserűségével és megutálásával ébreszti Isten borzasztó tévedésük tudatára.

Keresztyén hitünk Isten Igéje nyomán vallja, hogy minden Istenért van. Tehát a család is Ő érte van. Benne kell azt az emberfeletti célt meglátnunk, melynek szolgálatára a család teremtetett. Azért fűzte össze Isten természeti és gazdasági erőkkel a legszorosabb emberi közösséget, hogy benne a legtisztább és legteljesebb lelki közösséget teremtsen meg. Természeti és gazdasági erők csak fundamentumot vetettek ennek a lelki közösségnek, mely a családnak igazi célja.

Életünk alapjává kell tehát azt a gondolatot tennünk, hogy a család azért van, azért alkotta Isten, hogy benne a családtagok az Ő akarata szerint való lelki közösségben egyesüljenek.

Ennek a tiszta és teljes lelki közösségnek, a keresztyén családnak a rendjét szabja meg Isten Igéje, mikor a házastársaknak azt mondja, hogy úgy szeressék egymást, „amiképen Krisztus szerette az egyházat s önmagát adta azért“ (Ef. 525), a szülőknek pedig azt mondja: „neveljétek gyermekeiteket az Úr tanítása és intése szerint“ (Ef. 64) s a gyermekeknek: „Ti gyermekek szót fogadjatok a szüleiteknek az Úrban.“ (Ef. 6.)

Isten tehát azt akarja, hogy a mi családjunk olyan közösség legyen, amelyben a Krisztus Lelke uralkodik, mi pedig mindnyájan neki engedelmeskedünk. A keresztyén családban Krisztus az Úr; Ő irányítja a családtagok gondolkodását, egymáshoz való viszonyát és egész életét. A Krisztus uralma egy sajátos szellemet alakít ki a családban, melyet az Isten előtt hordozott felelősség és a szolgálatra kész szeretet jellemez. A keresztyén hajlékot ennek a szellemnek kell betöltenie.

Ennek a szellemnek elsősorban a házastársak között kell kialakulnia. A házastársaknak tudniuk kell, hogy van felettük egy Úr, aki egymásra bízta őket s aki előtt egymásért felelősséggel tartoznak, azért szeretettel kell egymásnak szolgálniuk. Meglehet, hogy sok önmegtágadás, nehéz harcok, félreértések és ellentmondások között, de ha komolyan veszik hivatásukat, megtörténik velük a világ legnagyobb csodája, hogy két egymástól eltűnt egyéni lélek a Krisztusban találkozik, harmonikusan egyesül, egymás terhét felveszi s egymásnak türelemmel, megbocsátással, önmegtágadással, szeretettel készségesen szolgál. Az így eggyé lett sziveken keresztül a Krisztus Lelkének mennyei erői áradnak ebbe a világba.

Ha a házastársak így egyesülnek a Krisztusban, akkor megszentelt reménységgel várják, mint legnagyobb kitüntetést, azokat a gyermekeket, akiket az Isten reájuk fog bízni. S ha megérkeznek, tudják, hogy elsősorban ők tartoznak értük felelősséggel s örömmel veszik fel értük a szeretetnek szolgálatnak terhét, amelyet senki másra át nem ruházhatnak és át nem háríthatnak.

Ezzel megkezdődik a családban a nevelés. A keresztyén családban ennek egyetlen egy elve lehet. A keresztyén szülő tudja, hogy neki az a legfőbb gondja és feladata, hogy a reá bízott gyermek hallja meg egyszer Istennek hozzá intézett szavát és megbiztatását, találja meg ő is egykor a Krisztusban Urát és Királyát s tanuljon meg neki készségesen engedelmeskedni.

Nekünk tudnunk kell, hogy amíg ezt meg nem tanulják gyermekeink, addig nem fogják betölteni e világban Istentől rendelt hivatásukat. Isten pedig épen azért bízta ránk őket, mert azt akarja, hogy ezt mi tőlünk tanulják meg. Kitél is tanulhatnak meg inkább, mint tőlünk, hiszen senki más olyan felelősséget nem érez értük és senki úgy nem szereti őket, mint mi.

Tudom, hogy sok szülő van, aki készségesen vállalja ezt a hivatást, mint életének Krisztustól nyert legfőbb misszióját, de azt is tudom, hogy nagyon sokan várják ehhez a testvéri tanácsot és támogatást, mert magukra hagyatva képtelenek hivatásukat betölteni. Lapunknak egyik feladata s talán legnagyobb hálával fogadott munkája lesz, ha ebben a szülőknél segítőkészet nyújt.

A mai időknek legfontosabb tennivalója, hogy alakítsa ki a családi életnek azt a rendjét

és formáját, amely mellett a család betöltheti Istentől megszabott hivatását: a Krisztusban való lelki közösségen át Krisztusban élő, neki engedelmeskedni kész gyermekeket adni a világnak.

Ez az életrend itt-ott már kialakulóban van közöttünk.

A közös családi áhitatokra gondolok. Be kell hozni családainkba azt a gyakorlatot, hogy a családtagok közösen hajoljanak reá a Szentírásra s közösen keressék Istennek akaratát s közösen hajoljanak meg az előtt. Abban a csendességben, melyben a család az Úr előtt pihen el, mennyei erők fakadnak fel a szivekben.

Jól tudom, hogy nem ez az egyetlen eszköz, azt is tudom, hogy használata sok akadályba ütközik, de akik tehetik, éljenek vele.

Erről az eszköztől is, a többitől sokat kell még addig beszélnünk, míg családaink élete alkalmassá válik hivatása betöltésére. De beszélnünk kell róla, mert iskoláink apadásával egyre súlyosabb feladat és felelősség hárulik családainkra s már sok helyen ma is úgy állunk, hogy gyermekeink nevelésének egész terhe a családok vállán nyugszik. Jövendőnk függ tőle, hogy alkalmasak legyenek családaink a reájuk nehezedező teher elhordozására.

Juhász Albert.

Prohászka Ottokár néhány gondolata a családról.

Minden családi kör minden jó embernek hadszintér. Ki ellen kell harcolnia? Mindaz ellen, ami piszok, nyomorult, ami alávaló, ami nemtelen, ami bomlaszt, ami destrukció.

*

A család köre kicsi, igazán a történetben olyan kicsi, mint a madárfészek. Egy novembéri köd, egy éjszakai téli szél elég, hogy e fészket szétszedje s a család megszűnik.

*

Mikor a szociális érzésről és szociális munkáról van szó, a fősúlyt ne az egyetemeskedésre és ne a szociális iskolára fektessük, hanem fektessük azt elsősorban a családi életre, a jó nevelésre, a családi körök tisztességes keresztyén hangulatára s étkezéseire, az egymással való érintkezés nemességére s becsületes őszinteségére, kötelességünk pontos és lelkiismeretes teljesítésére s bárhol vagyunk, szerény, előzékeny magaviseletére.

*

Ez a törvénytelen gyermek védelmének első és legfontosabb akciója: nevelni az embereket az ösztönös gyermeknemzés helyett a rendezett emberi élet feltételeinek megteremtésére, nem pedig buta közönyre a család és gyermek iránt.

A tiszántúli református egyházkerület folyó évi november 20-án tartotta meg rendes évi közgyűlését Debrecenben nagy érdeklődés mellett. Ez alkalommal leplezték le a Kollégium előcsarnokában elhelyezett márványtáblát is, amelyen 40, a világháborúban elesett debreceni honvéd theológus emléke van megörökítve.

A családi élet gazdasági vonatkozásai.

Ha végigtekintünk lassu zúgorodást folyamatban levő társadalmunk hullámzó életfolyamatán s ki akarjuk emelni azokat a jellemző sajátosságokat, melyek a jelenlegi helyzet áttekintésére és megértésére leginkább alkalmasak, úgy találjuk, hogy a városi és falusi lakosok helyzete közt bizonyos lényeges különbségek vannak a családi élet folyamata szempontjából is. Elsősorban az tűnik fel, hogy a falusi kisgazdatársadalom családi élete nem nagy elhajlást mutat a háború előtti viszonyokkal szemben. Kétségtelen, hogy falun is megállapíthatók az egyházi gyülekezetek megapadásának jelei, de ez a jelenség inkább a városokba való bevándorlásnak, mint a családi élet áthangolódásának következménye. A családi élet jellegváltozása csak annyiban bír szereppel, amennyiben egyes vidékeken a vegyes házasságok megszorodása a faji egység és öntudat meglazítása által a leporladási folyamatot elősegíti. Falun a házasságkötések száma nem csökkent s a gyerekáldás csökkenése sem nagyobb a világszerte mindenütt állandósult átlagos apadásnál.

Egészen más a helyzet a városokban. Tekintsünk csak szét ismerőseink körében. Egészen kivételes eseményszámba megy egy-egy házasságkötés. A gyermekáldás meg éppen a ritkaságok közé tartozik.

E mellett a családokban feltűnően megnövekedett az eltartottak száma.

Az eltartási időszak annyira megnyúlik, hogy egyes esetekben az eltartottak életkora már a szülői életkorral kezd vetekezni. Egy másik jellemző sajátysága a városi életnek a családaltalan magánosok feltűnő megszorodása. Még akkor is szembeötlő ez a társadalmi jelenség, ha magyarázatra segítségül hívjuk a házassodási lehetőségek 10—15 évvel való kitolódását. Most nem foglalkozom azzal a kérdéssel, hogy a családaltalan egyének többsége miért vonul vissza a társadalmi és egyházi élet mozgalmaitól s ez a jelenség mekkora veszteséget okoz kisebbségi életünkben, azt azonban a hiányzó számadatok nélkül is biztást mondhatjuk, hogy e kiesési jelenség a kisebbségi élet egyik jellemző sajátysága, illetőleg következménye.

Ha általános faji sajátyság lenne e hanyatlás, úgy az nemcsak közöttünk jelentkeznék, hanem más helyen lakó, nem kisebbségi sorsban élő fajtestvéreink között is. Ott azonban éppen az ellenkező jelenséget állapíthatjuk meg. A háború előtti Magyarországon (a trianoni területre vonatkoztatva adatainkat) a nőtlenség és hajadonok arányszáma az összlakossághoz viszonyítva, 1910-ben 53,5 százalék volt. Ez az arányszám a gazdasági viszonyok megromlása dacára sem emelkedett, sőt 1930-ban 49,4 százalékra csökkent. Ugyancsak ez alatt a 20 év alatt a házasságkötések 69 ezerrel 76 ezerre emelkedtek. Tekintetbe véve a lakosság szaporodását, úgy találjuk, hogy a házasságkötések arányszáma ugyanannyi most is, mint 20 évvel ezelőtt, vagyis 8,8 promill. Annál inkább kedvezőnek kell mondanunk ezt, mert közben a férfiak arányszáma a nőkhöz viszonyítva kedvezőtlenebbé vált, 49,8 százalékról 48,8 százalékra csökkent. Hogy a házassodások száma Magyarországon a gazdasági viszonyok rosszabbrafordulása s a férfiak viszonylagos megkevesbbedésének dacára sem csökkent, a közhivatalokban való elhelyezkedési lehetőségeknek tulajdoníthatjuk. Innen ered aztán annak a magyarázata, hogy nálunk a családalapítás szempontjából egyszerre megromlottak a viszonyok.

A mi fiaink közalkalmazásra nem számíthatnak. Még a legszerényebb kishivatalnokai vagy szolgai állásból is kiszorulnak. A közszállítások körül is megszorítások észlelhetők. A szász és zsidó tölte elsősorban saját fiainak elhelyezéséről igyekezik gondoskodni. Így aztán a tökeszegény és a vállalkozási lendületet nélkülöző magyar társadalom olyan elhelyezkedés felé törekszik, ahol csekély tökebefektetés és lehető rövid eltanulmány mellett gyorsan juthat kenyérhez. A gyorsan szerzett és felületes szakismeretek aztán nem biztosíthatnak állandó megélhetést. Az alkalmazotti helyzete teljesen bizonytalan. Bármikor, minden zökkenés nélkül kicserélhető, elküld-

hető. Nem lehet szemet hunynunk azok felett a gatlások felett sem, melyek a kenyérkeresőt — talán a családtal hagyományokból kifolyólag vagy kellő mersz hiányában, ösztönszerűleg a havidíjas jövedelmek keresésére hajlítják. Így alakult ki kezdetben a jól öltözött chauffeur-typus s az irodákba tóduló géprókiasszonyok ma már apadóban levő száma. A nem havidíjas munkások közt megszorodott a női kézimunkával foglalkozók, nem méltányolt s mondhatni pária-életet folytató nagy tömege. 10—12 órát görnyednek naponta rámaik mellett s minden szervezkedési kísérlet hiányában vetélkedve nyomják le amugy is szerény árakat. Megerőltető és szemrontó munkáikkal nem képesek többet elérni, mint 5 lei órabért, tehát napi 10 órai munka mellett 50 leit. A folyton felbukkanó munkahiány miatt s az esetleges betegségét is beleszámítva, nem képesek többet megkeresni, mint 1000 leit havonta. Ez az összeg önálló megélhetésre nem elegendő s a női kézimunkás, mint a sokat emlegetett fizető vendég — a háztartáshoz hozzájárul ugyan, de önálló háztartást nem alapíthat.

A munkaközvetítők meglehetősen kihasználják a kézimunkások szorult helyzetét. Annak ellenére, hogy megbízásokat közvetlenek, az árakat még inkább lenyomják, hogy annál magasabb közvetítési díjhoz jussanak.

Egészen más a falusi kézimunkák értékesítése körüli helyzet. Falusi asszonyaink az árnyomási kísérleteknek erőiesen ellenállanak. Aztán meg abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy az ellenállásra csak akkor van szükségük, ha készítményeket önmaguk árúsítják. A közvetítést önzetlen urhölgyek végzik, akik magasabb szempontok által vezettelve, a népművészeti termékek elhelyezése közben ügyes propagandát is végeznek. Milyen szerencsés fordulat lenne az, ha hölgyeink a városi női kézimunkák ügyét kezébe vennék. Ebből nemcsak jobb és egyenletesebb értékesítési lehetőség alakulna ki, de hölgyeink jó izlése a termelés minőségét is emelné. A női kézimunka művészi értéke emelkednék, szóval valódi hivatása magaslatára s ezzel utat törne magának a közszükségleti tárgyak közé. A közszükségleti tárgyak iparosaik közül a fehéreművarrónók már valamivel jobb helyzetben vannak, de kerestük még mindig alatta áll annak a lehetőségnek, hogy a keresményből mást is el lehessen tartani. Még abban az esetben is korlátolt a kereseti lehetőség, ha az ipari termelés két legfontosabb feltétele a gyorsaság és tökéletesség nem hiányzik. A napi kereset legfentebb 50—60 lei, ha a fehéreművarrónó egymagában dolgozik. Törpészövetkezet által lehet e téren anyagi sikert remélni. Ha legalább hárman összedílnak, a munkát szakrészekre osztják s egyik közülük a könnyvezetést, munkaszervezést és elhelyezést vezeti. Mintául a nagy városi szabóműhelyek szolgálhatnak, ahol a szakmunkás egy életen át csak egyféle munkát végez, például mellényt vagy nadrágot szab vagy varr, de aztán azt versenyen felül végzi. Ha a kitűnő munka mellé izlés is csatlakozik, még a mai kedvezőtlen gazdasági helyzetben sem maradhat el a siker.

Általában, bármely téren csak akkor számíthatunk sikerre, ha következetes erőfeszítésekkel beledolgozzuk magunkat a szakmába. A régi műkedvelő ügyeskedések, feldicsért hajlamok csak következetes és szívós munka által válnak valódi értékekké. Ha visszagondolunk a régi polgáraink közül tekintélyt emelkedett iparosok életfolyamatára, tisztelettel kell adoznunk a kis inasból tekintélyes virilissé kinőtt iparosra. Mekkora körültekintéssel, szakismerettel és vaskövetkezetességgel dolgozott egész életén át s műhelyéből nemcsak elsőrendű munka, de kiváló munkások is kerültek ki. E ma már elfeledett, derék iparosok nem csupán kiváló szakemberek, de kitűnő nevelők is voltak. Önmaguk alkotta nevelési rendszerüktől sem családjukban, sem pedig a műhelyben alkalmazottaikkal szemben egy hosszú életen át nem hajlottak el. E nevelési rendszernek legfőbb alapfeltétele a tökéletes munkára való törekvés, ma még nagyobb értéket képvisel. Voltaképpen mindnyájan és mindig erre

törekedtünk úgy a családban, mint az iskolában, de valljuk be, nem elég következetesen. Már az elemi iskolában az írás-olvasás elsajátításának oly tökéletes eredményekhez kell vezetnie, amire később építeni lehet. A figyelmellen, szórakozott gyerek orvosi kezelés alá veendő, mindaddig, míg a rendszerbe be tud illeszkedni. A szülők figyelme már eleve felhívandó arra, ne ültözzenek meg azon, ha a gyerek saját érdekében mindaddig ismételésre lesz utasítva, amíg tökéletesen meg nem felel a követelményeknek. Az elmulasztott év veszteségeért bőven kárpótól majd később az élet sikere. Hányan vesztegetik el mostanában éveiket a várakozással, anélkül, hogy az különösen izgatná őket.

Az irástanulással egyidejűleg már a formaérzék s a helyesírással a következetes gondolkodás elemel rögzítődjenek be a gyermeki elmébe. Később, a nyelvtanulás idején hasonló következetesség mellett elkerülhetjük, hogy gyerekeink állandó hátrányban legyenek nyelvtudás-hiány miatt, gyakorlatiasabban nevelt egyénekké szemben. Elismeréssel kell itt megemlékeznünk azokról a kiváló leányainkról, akik egy világnyelv tökéletes elsajátítása érdekében Svájcban, Belgiumban és Franciaországban bárminő házimunkára vállalkoznak s a mellett még magasabb tanulmányaikat is folytatják. Ezzel az erőfeszítéssel nem csupán maguknak szereznek örökértékű tanulságokat, de céltudatos törekvésük során önértékük súlyának öregbítése mellett a magyar lányok tekintélyének is nagy szolgálatot tesznek.

A magasabb színvonalra való törekvés jeleit ebben a mértékben, fiataljaink részéről nem minden vonalon találjuk meg. Iparos ifjaink között csak szórványosan mutatkoznak a tökéletes kiképzésre való komoly igyekezet jelei. Mentségül szolgálhat, hogy a tanonciskolák ilyen irányú ösztökélésében nem sok részük van. A régi céhrendszerek fegyelmeiben és hagyományaiban felnőtt régi iparos-nemzedék egészen természetesnek találta, hogy az idegenbe vándorlással gyarapodják a fiatal segéd szaktudása és látóköre. E mellett a mesterség a családban nemzedékről-nemzedékre szállt s az iparosnak már örökölt jó neve volt. Ma azt látjuk, hogy az apák fiaikat más pályára igyekeznek rábeszélni. Mintha értékét veszítette volna az a kínai közmondás bölcs megállapítása, hogy olyan orvoshoz fordulj, akinek a nagypapja is orvos volt. A pályaválasztás oka abban a lélektani mozzanatban keresendő, hogy az apák elégedetlenek az életben elért sikerekkel s e mellett egyoldaluan csupán saját foglalkozásuk nehézségeit látják. Fiaik számára könnyebb sorsot, esetleg társadalmi emelkedést remélnek, ha más pályára adják őket. A mesterség lekiacsinylése átmeny fiaik tudatába is. Főleg az ösmesterségeknél fordul elő a foglalkozás állandó ócsárolása. Az elkedvetlenedés aztán minden fejlődési lehetőséget megakaszt. A fazekas, a szítás, fésűs és kályhás mesterséget említtem meg csupán azok közül a jobb sorsra érdemes iparok közül, melyek évtizedek óta nem mutatnak fejlődést az említett okok miatt. Emiatt aztán nem is találunk piacot maguknak, sőt a termelési helyen is verik őket. A torlat keramikai gyár példája mutatja, hogy mit lehet tenni egy elhanyagolt iparért megfelelő leleményességgel, munkával és izléssel. Bármelyik elhanyagolt iparnál el lehetne érni ezt a szép eredményt, ha az iparos apák fiaik kitanlaltatása után egy kis erőfeszítéssel s a társadalom megértő tagjainak segítségével, meg a férfi-és nőszövetségek támogatásával a fiatal segédekét idegenben továbbtaníttatná, azzal a kifejezett céllal, hogy az elődök ősi iparát kiemeljék a régi mederből, új ötletekkel és friss lendülettel új utakra tereljék az egyhangúságba rekedt és sorvadásnak indult foglalkozást.

Más pályára csak azok a gyerekek kerüljenek, akik arra kiváló tehetséget árulnak el s ezt a tehetséget komoly szakkörök is elismerik. Így tehát egy pályaválasztó bizottságra is szükség lenne, amelynek tagjai tanárokon kívül iparos és intellektuális szakemberekből állnának. Így aztán mindenki a neki megfelelő foglalkozáshoz jutna hajlamai, tehetsége s hagyományokon alapuló helyzeténél fogva.

El kell következnie annak az időnek, mikor egyet-

lenegy lépést, egyetlen nyilatkozatot sem fogunk tenni céltudatosság nélkül. Ebben az irányban máris nagy haladás történt, de még mindig nagyon távol állunk attól, hogy a haladással meg lehetnének elégedve. Ha másfél évtizedes multunkra visszatekintünk, nagyon sok kérdést egészen más megvilágításban látunk s egészen más irányba fog terelődni elhatározásunk, mint az régebben történt volna. Gondoljunk csak vissza, mennyi értéket veszítettünk tájékozatlanságunk és határozatlanságunk, meg a köztünk uralkodó áthidalhatatlan ellentétek és meg nem értés miatt.

Már a háboru előtti időben elnéptelenedtek a falvak udvarházai. Tulajdonosaik a városba vonultak hivatalát vállalni, mert így látták másoktól is, meg a hivatal tekintélyt kölcsönözött, meg aztán az 1000 holdas birtokból nehezen lehetett megélni. A bérbeadott birtokon nőtt az adósság s az udvarházat környező birtok elkezdett zsugorodni. Mit láttunk aztán a háboru után? A birtokreform során kiderült, hogy a hivatalokban ült birtokosoktól még mindig tekintélyes birtokrészt sajátítottak ki s a megmaradt, még 100 holdat sem kitevő birtok a jelenlegi nagyon rossz gazdasági viszonyok mellett is eltartja a családot megfelelő gazdálkodással. Ismerünk olyan családokat, amelynek tagjai nemzedékeken át hivatalban ültek, a birtok bérben volt, mert nem lehetett abból megélni s most 100 holdból a család megél s módjában van gyermekeit megfelelően neveltetni. Egy másik birtokot háboru előtt majd elvitt az adósság. 1500 holdon nem lehetett megfelelő jövedelmet kihozni. A kisajátítás után megmaradt 75 holdon most 3 diplomás alkalmazott dolgozik. Munkájokkal nemcsak elismerést aratnak mindenfelé, de ami még fontosabb, jól élnek és bámulatos sok mindenfelé termelnek. A tejgazdaság termékeit Erdélyszerte ismerik, gyümölcs-termésük mintául szolgál, aszalt gyümölcsük, izléses csomagolási teásüteményük és levestésztajuk kereselt cikk mindenfelé. Saját rendszerrel hízalt disznóik mindig találnak piacot s tyúktenyésztésükben a saját módszerük szerint készült csontliszt nagy hatással van a majorság fejlődésére és szaporodására. Ha mindezekon felül még megemlítjük az ételek izesítésére készített gombakivonatot, továbbá a gyógynövény- és kormont-gombák kísérleteiket, fogalmunk lehet arról a szakadatlan tevékenységről és leleményességről, ami e kis gazdasági telep vezetését jellemzi.

E csodatelepnek méltó társa az ország másik sarkában levő 16 holdas baromjitenyésztő-telep, amelynek itea-tojásait többszörös áron fizetik, tenyésztőjükjaik soha sincsenek elég nagy számban ahhoz hogy a keresletnek eleget lehessen tenni. Itt született meg a karácsonyi rántott csirke gondolata is, ami jobban fizetődik, mint a dévvidékről hozott téli eper, E kivételes minőségű termelésnek állandó piaca van, de természetesen csak nagy városban. Ennél fogva kedvezőtlen közlekedési viszonyok mellett, túlnagy távolságon nagy várostól, nem lehet megvalósítani. Van a termelésnek olyan ága, ami e fontos feltétel nélkül is jövedelmet biztosíthat. Tudjuk azt, hogy az idén az almatermésnek kivételesen rossz piaca volt. Az almatermésből élő községek, mint Málom, termésüknek csak egy részét tudták értékesíteni s azt is igen alacsony ár mellett, 1—2 lejért kilóját. Egy 10 holdas gyümölcsös fíradhatatlan tulajdonosa szakértelemmel és évenként tartó következetes munkával megművelt kertjéből a kiváló minőség folytán almáját 12 és 8 lejért adta el, tehát az átlagos piaci árkak hatszorosáért.

Még folytathatnám a szemlélt, mert hála a Gondviselésnek és a fajti őserők visszaállított erejének, szaporodóban vannak azok a jelek, melyek arra mutatnak, hogy az átlom-zsibbadásból kezdünk tudatra ébredni s a még kezünkön levő őserőteket munkával és szaktudással igyekszünk megmenteni és gyümölcsöztesíteni. És az ősi föld megértéért fiatal a szivós munka és következetes kitartás ellenében megélhetéssel s az utódok jövőjének biztosításával jutalmazza.

Ha mutatkoznak is visszaesések a ködös állapotba, ha látunk is még szórványos eseteket, ahol a

100 hold még most is bérben van s a tulajdonos a föld szakszerű megművelésénél többre értékelt az elméleti tudományok elérni óhajtott magaslatai felé törekedést, az idő és az élet kiegyenlítő hatalma itt is egyensúlyt teremt s mindenkit az őt megillető helyre fog emelni, vagy süllyeszteni.

Eppen ezért mindenkinek idejekorán tisztába kell jönnie helyzetével, hajlamaival és jövőndő hivatásával s igyekeznie kell a közösségben azt a helyet elfoglalni és betölteni, ahol saját jövője, családja és a testvéri közösség érdekében a lehető legnagyobb teljesítményre lesz képes.

Dr. Parádi Ferenc.

A család és az iskola.

A mi iskoláink *mindenestől* az egyház tesztéhez tartoznak, miként az egyház szervezetéről szóló törvény azt az elején hangsúlyozza. Ez a százados felfogás mutatja, hogy az iskola nemcsak az oktatás, hanem a nevelés eszköze is. Azé a valláserkölcsi nevelésé, mely a családi nevelésnek is alapja. Ez az a pont, amelyen a család és az iskola szoros összeműködése találkozik.

Ez a követelmény ma még inkább kell, hogy szemünk előtt legyen, amikor kisebbségi sorsban élünk. Egy kisebbség nemzeti önálló kulturális életében az iskola többet jelent mint (amennyit) az állam életében. Többet jelent azért, mert a család mellett az anyanyelv védelmezője és kifejlesztője. A gyermek társadalmi életének ma egyetlen terénuma s emellett a közéleti pályákról a kisebbségi gyermek el lévén zárva, a családon kívüli nyilvános életbeni mozgásra gyakorlás egyetlen eszköze. Míg az állami iskola mondhatni tisztán és kizárólag az ismeretek minél nagyobb mennyiségének nyújtását tartja szem előtt, ezzel szemben a mi iskoláinkban az kell, hogy legyen a vezérelv, hogy a gyermek a kisebbségi társadalom minél hasznosabb tagja legyen, tehát az életre nevelés a fontos, a minőségi és nem a mennyiségi oktatás. Hogy a gyermekeink népünk szerény, de márkás tagjaivá lehessenek, azért az iskola ne csak oktasson, ismereteket nyújtson, hanem neveljen is. Ezen a ponton találkozik az iskola a családdal. Mondhatni a kettő között nem szabad elválasztó vonalnak lennie. A kettő együtt kell, hogy működjék.

Valyon tényleg meg van-e ez ma nálunk az iskola és a szülők között? Habár középiskoláink belső szervezetében ott vannak az előjáróságok, amelyek összekötőkapcsok kellene, hogy legyenek nemcsak az Igazgatótanács és a tanárikar, hanem a szülők és az iskola között is, ez ma a mai viszonyoknak megfelelő kellő mértékben nincsen meg. Pedig ez elengedhetetlen feltétel egy a mai kor igényeinek és a kisebbségi helyzetünknek megfelelő nevelés biztosításához.

Szinte kivétel nélkül mindenki hangoztatja, hogy a mai tanterv szellemi és testi túlterhelést jelent a gyermeknek. A tanuló felkel reggel 7 órakor. Hat órát ül megszokás nélkül az iskolában, ha ugyan még délután is vissza nem kell mennie. A következő napra felhagyott anyag

megtanulása minimálisan hat órát vesz még igénybe. De tekintve azt, hogy a gyermekek felfogó képessége nem egyforma, átlagosan még ennél is több időt. Főleg ha nem adott az Isten valakinek jó nyelvértéket, akkor középiskoláinkban a 3 idegen nyelv megtanulására és ezen felül még két más komoly leckére ez az idő nem elegendő. Lehet-e kívánni azt, hogy nap-nap után gyermekeink ilyen mértékű megfeszített szellemi munkát végezzenek? Hogy a román nyelvből és irodalomból ugyanazt a tankönyvet és anyagot tanulja a felekezeti iskolákban a magyar anyanyelvű gyermek, mint az állami iskolákban a román? Hogy például megküzdjön Ion Creangă moldvai nyelvezetével, mely még a helyesírásban is sok tekintetben eltér a mai román akadémiai helyesírástól. Hogy ugyanolyan nyelvezettel írt tankönyvből tanuljon anyanyelvtől szerkezetében is elütő három idegen nyelvet, amikor a román anyanyelvű tanuló ugyanakkor a maga nyelvcsaládjához tartozó két idegen nyelvet tanul csupán. Hogyan lehetne némileg is enyhíteni ezen a szellemi nyomáson, amit a mai tanterv gyermekeinknek okoz? Csakis a család és iskola szoros összeműködése segíthet. Hogy a morális nevelés és az ismeretek mennyisége között nincs összefüggés, bizonyítja az, hogy a remrégen elítélt fiatalok között az egyik intézetének legjobb tanuló növendéke volt. Ezért a súlyt nem arra kell helyezni, hogy a tanuló minél többet tudjon azt s emellett időt szakítani a nevelésre, a morális ellenálló erők kifejlesztésére.

Az iskola ma épen a tanterv túlterhelése miatt nem tudja nyújtani a szükséges morális nevelést, hogy úgymondjam nincsen erre ideje. Az ismeret anyag rendkívüli terjedelme s a tanulás nyelvi nehézségei, sem a tanárnak, sem a tanulónak időt nem adnak erre. Idegen nyelven kell tanítani az anyag cca 60%-át. Az idegen nyelvek annyira igénybe veszik a tanulók szellemi energiáját, hogy azon tárgyakkól, amelyeket anyanyelvükön tanulnak, az eredmény ép ez okból kisebb. Mindehhez a nehézséghez hozzájárul az, hogy a tanterv évenkénti változása miatt, nincsenek megfelelő tankönyvek. Eljött most már azonban az ideje annak, hogy bármilyen áldozattal is ezeket megírassuk és kinyomassuk. Mindezekhez szükséges a szülők közreműködése, esetleg anyagi áldozataik igénybevétele is.

Jön azonban egy talán még nehezebb kérdés. Nem a tanulók összességének, hanem minden egyes gyermeknek külön individuális lelki viszonya az iskolához és a tanáraihoz. Az iskola feladata az ismeretek közvetítésén kívül a lelki kapcsolatok megteremtése. Itt figyelembe kell venni az egyes egyén külön tehetségét, a szülőknek felvilágosító nyilatkozatait. Ez reánk nézve annál fontosabb, mert a mi iskoláinkból kiesett a sajátos magyar nemzeti kultúra. Mind az, amit a magyar irodalom és történelem tanítása nyújtott, ma már csak alig képezi a tananyag tárgyát. Egy más kultúra, más nyelven közvetítése a mi iskoláinkban is a tanítás fő feladata. Ez nemcsak az anyanyelvünknek veszélyét jelenti, hanem ezenfelül a gyermekeink egész lelkivilágát s ezzel együtt gondolkozását is megváltoztatja. E téren is csak a család és az iskola szoros összeműködése tud némileg is segíteni. Mondhatni, hogy a családban a szülő és gyermek közötti viszony a mai kor igényeinek megfelelően átalakult, de e téren nem követte eléggé az iskola.

A társadalom hajszál-csővein át finom esz-közökkel, csakis szeretettel és megértéssel lehet egy olyan generációt felnevelni, amely a jövőben megállja a helyét. Le kell ezért omoljanak a család és az iskola között a részben még fennálló választó vonalak. A gyakorlatban kell a szoros kapcsolatot a kettő között megteremteni. Csak a család és iskola közötti szoros összeműködős tudja a tehetséges gyermekeket kiválasztani s a mai kettős középiskolai rendszer mellett megfelelő pályára küldeni. Az új egyházi törvényhozásban kell gondoskodni arról, hogy mindez megfelelő módon a gyermekek érdekeinek biztosítása céljából megtörténjék.

Dr. Tusa Gábor.

A tolnai református egyházmegye most megtartott közgyűlésén Benedek Sándor főgondnok gróf Tisza Istvánról emlékezett meg. Megemlékezésében többek között a következőket mondotta: „Midőn 1913. június hó 13-án elfoglalta a miniszterelnöki széket, egész dél-előtti apró adósegélyügyekkel foglalkozott a református konvent irodájába. Ezt az érzést magával vitte a harctérre is. Amint 1917. szeptember havában, mint huszárezredes ezredéhez bevonult s értesült arról, hogy az előző hónapban öt huszárt — pap hiányában — egyházi szertartás nélkül temettek el, összeállott egy bibliai és zsoldáros altiszttel és pótolták az elmaradt szertartást. Az altiszt volt a kántor és Tisza István az ezredes, a pap. Remek imáját s a szertartásról feleségének írott levelét dr. Grósz Emil orvosprofesszor közölte az „Orvosképzés“ c. lap 1934. évi 3. számában. Ez a két történelmi okmány Tisza István vallásos lelkületének és a magyar népért dobogó szívének örök fényessége.

Emlékezzünk a régiekről.

Bethlen Kata.

(1700–1759.)

Az erdélyi magyar református egyház szenvedéseit megkapóan mutatja e csudálatos asszony élete, melyben a megpróbáltatásokkal sújtott lélek mindvégig erőt nyer a keresztnek diadalmas elhordozására. Nincs még egy olyan református nagyasszonyunk, akiben a hit ereje olyan felemelően nyilatkozott volna meg, mint a XVIII-ik század e legjelentősebb erdélyi református egyéniségében. Írásait még ma sem lehet unalmasoknak nevezni; annyira tele vannak melegséggel, megingathatatlan hittél és Isten iránti bizalommal, hogy nemcsak a kortársak, hanem, mi is megindulással és fokozódó meghatottsággal olvassuk.

Családi körülmények. Bethleni Bethlen Kata, az egykori történetíró és kancellár családjából származott. Apja, gr. Bethleni Bethlen Sámuel, küküllői főispán és maroszéki főkapitány, anyja borsai Nagy Borbála. Kata leányuk Bonyhán született 1700-ban, mint hetedik gyermek, akinek egyetlen leánytestvére elhalván, egyedül maradt hét fiú között. Apja korán elhalt 1708-ban, anyja pedig másodszor is férjhez ment a római kath. vallású br. Haller Istvánhoz. Kata ifjúságáról nem sokat tudunk. Ő maga önéletrésében keveset beszél életének erről a korszakáról. Mindazonáltal az ifjúsági évek azok, amelyek olyan elhatározóan alakítják ki mélységes ragaszkodását vallása és egyháza iránt.

A végzetes lépés. Életének végzetes fordulója első házassága, melybe anyja erővel kényszeríti. 17 éves korában jelentkezik a kérő, aki nem más, mint mostohaapja fia, gr. Haller László. Kata semmiképpen sem akar a másvallású kérő felesége lenni, mert előre látja, hogy a házasság nem lesz szerencsés a valláskülönbség miatt. Testvérei hasonló véleményen vannak, de mindhiába. A kérőnek nagy pártfogója akad az édesanyjában, aki a leányát kitagadással fenyegeti, ha tovább vonakodik ettől a házasságtól. Kata lelkében borzasztó tusa kezdődik: mit csináljon? A 17 éves gyermek végül is enged az anyai akaratnak s így megtörténik az esküvő, amely olyan végzetes következményeket hozott a Kata életébe.

Vegyesházasság a XVIII. században. Testvérei a házasság előtt írásos megegyezést kötnek a leendő sógorral, aki kötelezi magát arra, hogy feleségét vallásában sohasem háborgatja, a gyermekeit pedig a törvényeknek megfelelően nevei, a fiukat az apa, a leányokat az anya vallásában. De hiába van a nemesi becsülettel megerősített megegyezés — a fiatal asszony ellen csakhamar valóságos hadjáratot rendeznek, hogy református hitének elhagyására bírják.

A hadjáratot az erdélyi kath. püspök szervezi, mint akit Haller méltatlanul kijátszott már az esketésnél. Ugyanis a püspök parancsot adott az összes papoknak, hogy amíg Bethlen Kata át nem tér a kath. vallásra, senki se merje összeesküdni. Haller azonban egy kolduló barátot fogott, aki a püspöki parancsról nem tudván, gyanútlanul elvégezte az esketési szertartást. Az így kijátszott püspök most már lázas ambícióval fog a munhához, hogy a fiatalasszonyt a kath. vallásra térítse.

Először szépszerével próbálkozik. Elküldi az udvarhelyi gárdiánt, hogy az a házasság szabálytalan voltát hangsúlyozva, áttérítse az eretnek asszonykát. De a kísérlet teljes kudarccal jár; Bethlen Kata kijelenti, hogy ő szívesen elválk az urától, mert ebbe a házasságba valósággal kényszerítették. A gárdián látva, így nem boldogul, valami általánosságokkal telített térítő beszédbe fog, de veszére, mert ez a fiatalasszony sokkal jobban ismeri a Bibliát, mint ő, olyan leckét ad a meghökent „térítő“-nek, hogy az soha többé ilyen feladatokra nem vállalkozik.

A következő évben az urát próbálják hittérítőnek felléptetni. Ellátják jótanácsokkal, gyakorlati útmutatásokkal, melyek az akkori felfogás szerint nagyszerű eszközök voltak ilyen nemes cél elérésére. Felesége éppen

gyermekágyban fektüdt, tehát ki volt szolgáltatva egészen. A férj követte a tanácsokat, hogy bánjon keményen a fekvő asszonnyal, hogy ne szőljon hozzá, hogy mikor felesége aludni akar, akkor dörömbözzön jobban. — A „humánus“ eljárás természetesen nem vezetett sikerre, sőt még jobban megerősítette az asszony hitét, aki különben nemsokára megszabadult férjétől, mikor ez 1719-ben a pestisnek áldozatul esett.

Három év múlva újra férjhez megy Bethlen Kata, ezúttal egy buzgó református főúrhoz, széki gr. Teleki Józsefhez. Harmonikus, boldog életüket beárnyékolja a római katolikusok szívós törekvése, az első házasságból származó gyermekek elvétele érdekében.

Harc a gyermekek vallásáért. Az első házasságból való gyermekek közül a leány, Borbála, a törvények és a megegyezés szerint is a református vallásban kellett nevelkedjék. De ezt a katolikusok semmiképpen sem akarták megengedni. 1723-ban megkezdik a zaklatást, fenyegetést a gyermekek elvételéért. Először az anyát, majd a férjét idézgetik a guberniumhoz, követelve a gyermek kiadását. Teleki bátran védi a felesége jogait, nem törődve a következményekkel. „Azt javalanám, mondja neki az akkori róm. kath. püspök, Antalfi, hogy ezt a nagy kötelességet tenné félre az Úr és ezen dologban állana el az Asszony mellől, hadd vehetők el a Gyermekeket: én úgy remélem, hogy mindjárt Promotioja lenne az Úrnak, de eképen Promotioja az Asszony miatt nem leszén“ . . .

De hiába kísért a püspök, a hűségese Teleki nem

ingog meg sem erre, sem a fenyegetésre. Erre aztán a gubernium elhatározza, hogy a gyermekeket katonai erővel fogja kivéetni édesanyjuk kezéből. Ilyen irányú kérést adnak be a bécsi udvarhoz, honnan nemsokára leérkezik a parancs báró Tige generálishoz: „két kompánia katoná egy fő strázsamesterrel“ azonnal induljon és Bethlen Kata gyermekeit bárhol találja, elvegye. A katonai erővel nem lehetett szembeszállni s így 2 évi klüzdelem után az édesanya le kellett mondjon saját gyermekeiről.

Szenvedések tüzeiben. Ettől kezdve Bethlen Kata élete csupa megpróbáltatás, újabb és újabb szenvedések keresztjeit hordozza egészen haláláig. Második férjétől való gyermekeiben nem sokáig gyönyörködhet, azok egymásután elhalnak. Férjét is elveszíti 1732-ben s egészen egyedül marad. Évrol-évre gyengülő, betegségek által megkínzott teste végtelen szenvedéseket tűr el, olyan körülmények között, mikor a gonosz rokonság a külső világban is mindenütt ellene tör. A katolikusok úgy elnevelték leányát, hogy ez valósággal ellenségévé lesz; állandóan áskálódik, intrikál édesanyja ellen. A szegény sokat szenvedett asszony, aki így egészen árva lesz (nevét is ezentúl így írja alá: árva Bethlen Kata), minden vigasztalást onnan merit, ahol eddig is erőt nyert: vallásából. Folyton erősödő hittel írja imádságait, leveleit, életének történetét, melyekkel annyi sok olvasóját vigasztalja meg. Templomokat épít, segíti a szűkölködőket, egészen Isten országának szenteli életét, melynek fonálát a halál 1759-ben szakítja el.

Az ifjúság és a házasság.

Életünk ifjúsági időnkől két ponton lép át megért élet teljes szolgálatára és önfenntartására: tanulmányainknak megfelelő állásunk felépítésre és a házasságra által.

Azzal a pápista felfogással szemben, mely a házasságnélküliséget érdemnek s az azt vállalókat elsőbrendű embereknek tartja, mi Isten Igéje alapján (1. Móz. 2:18, 1. Kor. :7:5—9.) a házasságot Isten teremtésbeli rendjéből következőleg életünk lényeges részének tartjuk. A házasság Istennek az üdvösség és hivatás utáni harmadik nagy ajándéka. Aki élettársát megtalálja, az látja meg mélyen, hogy Isten kegyelmi ajándéka a házasság, mert az élettársban Isten nagy ajándékot ad az erőtelen embernek az üdvösség és hivatás hálás elfogadására és betöltésére. Az élettárs valóban „segítő társ. (1. Móz. 2:18.) az Istennek tetsző életre és szolgálatra.

Kincseinktől megfosztó mai világunk ez ajándékot sokaktól részben, vagy egészen elvonja. E cikkben ifjúságunkra való tekintettel vizsgáljuk e problémát. Svájcban statisztika szerint 1929-ben a 20—24 év közötti férfiak 92%-a, a 25—29 évesek 59 70%-a, a 30—34 évesek 4%-a volt nőtlen. Ha ez országban, mely gazdasági, politikai s erkölcsi szempontból sok más állam felett áll, ilyen a háboru utáni helyzet, mennyire kedvezőtlenebb lehet más helyeken. Erdélyi magyar statisztika nem áll rendelkezésünkre, a tapasztalat alapján azonban megállapíthatjuk, hogy ez szomorú lenne. Kolozsvári egyetemünkön végzett 30 év körüli orvosaink, ügyvédeink, tanáraink között alig van nő. Háboru előtt ez intellektueleink nagy része 30 év előtt házasságra lépett. Lelkészs és tanítói

karunknál kedvezőbb a helyzet, de itt is a régebbi 24 helyett, inkább a 50 hoz áll közelebb a házasság éve. Falusi földmives ifjúságunk egy része bukaresti s más nagy városi proletár munkára kényszerülve szintén kedvezőtlen arányszámot ad. Iparos ifjúságunk néhol kis városban kedvező képet nyújt. Az 516 lelkes Szászvároson, hol a hivek jelentős része nyugdíjas, 1934-ben 6 tiszta református iparos, illetve kereskedő esküvő volt. Ezzel szemben egy temesvári iparos szomorú helyzetről számolt be s több nagy városban hasonló lehet a helyzet.

A házasság ideje eltolódásának legfőbb okát a gazdasági helyzetben látják. Munkanélküliség, fizetés redukciónak, lakásnehézségnek ma egyetemesek a világban. Erdélyi helyzetünkben azonban a politikai ok sokkal súlyosabb. Az imperiumváltás után nehezen indulhatott el ifjúságunk. Az intellektuelek későre szereznek diplomát. Fakultásainkon aránylag sok volt az érettségi után 3—5 évvel indult hallgató. A diploma ily megszerzése után is a kisebbségi orvos, tanár, ügyvéd, gyógyszerész stb. sokkal nehezebben helyezkedhetik el, mint a többségi. Vasúti s más állami helyen levő kevés kisebbségi ifjú is a házasságra elég bizonytalannak tudja állását. Gyárvárosokban gyakran hallhatjuk, hogy a gyárosok „nem szívesen alkalmaznak kisebbségi“ . . . Egy kis városban egy házasságra kész nyomdász szintén a fennli ok miatt nem kap nyomdai alkalmazást. Kisebbségi földműves ifjúságunk elproletárizálódása, lednyaink nagyvárosi cselédkedése s sokszor így elvesztése a többséginél sokkal nagyobb mérvű.

25 éven felüli lednyaink helyzetét amaz egye-

temes jelenségen túl, hogy élettársaikul rendeltek nagy része a háboruban elesett, nagyban nehezíti, hogy egy másik része Erdélyből politikai okok miatt expatriált.

A házasság ideje kitolódására hatással van az az erkölcsi ok is, hogy ma az egynejlőség házasság előtti követelményeit nem veszik erkölcsileg komolyan. Sajnos emiatt Erdélyben is sokan könnyelműen kitolják a házasság idejét.

A házasság idejének kitolása szomorú következményekkel jár nemcsak az illetőkre, de népünk életére is. A külföldön (hála Istennek Erdélyben kevésbé) terjedő pajtás-házasság s hasonlók elterjedésének az erkölcsi fogyatkozások mellett oka az is, hogy a házasságra nincs meg a lehetőség. Ha Erdélyben nem is beszélhetünk a házasságot pótló említett torz formákról, de itt is a házasság elmaradása sok lélek számára az áldások helyett erkölcsi károkat jelent.

A segítő társ lelki támasza, a sokkal rendezebb élet s az otthon melegsége, melyek a érett férfi életében életigények, a házasság ideje kitolódása miatt elmaradva, legtöbbször az illető szolgálatának rovására megy.

Az a keresztyén egyház, mely áldásnak, Isten ajándékának tartja a házasságot s felelősséget érez azért, hogy tagjai Isten áldásában részesedjenek s szolgálatukat lehetőleg jobban töltsék be, egészséges családi életben gyermekeket nevelhessenek és megkívánja hivatól, hogy a monogámiát már a házasság előtti tiszta életben éljék — közös felelősséggel segítségére kell siessen azoknak, kiknek házassága előtt akadályok állanak. Tudomásunk szerint például zsidók szegény fiatalok kelengyéjét összeadják. Több mód nyílik a hasonló támogatásra. Munkaadásoknál, állásokra való kinevezéseknél kötelességünk ezek után e szempontokra is figyelni. Nem elég ifjúságunk tanulmányait támogatni, feladatunkká lett az életbe való lépése e pontján is a segítség.

Ifjúságunk ama része, kik a mai nyomorúságok miatt nem léphetnek házasságra — itt gondolok első sorban leányainkra — a bennük levő szeretet, a megmaradó anyai szeretetet a keresztyén szolgálat más formáiban kell gyűmölcsöztessék. Mindenki úgy sáfárkodjék, amint hivatása szól. A napokban olvastam át a nő diakonia történetéről szóló munkát. Nagy szolgálatot tehettek nők, kik szeretetüket a házassági s anyai szeretet helyett a gyülekezet s szerzetintézmények szeretetszolgálatában égették ki.

Borbáth Dániel.

A magyarországi Egyetemes Konvent elrendelte, hogy minden gyülekezetben minden év október havának utolsóelötti vasárnapján az igehirdetésben és imádságban történjék megemlékezés idegenbe szakadt magyar református Testvérekről. A világ minden részébe szétszóródott magyar reformátusság ugyanezen a napon, ugyanilyen módon fog megemlékezni a Magyarországon élő magyar református Testvérekről.

KERESZTYÉN KRITIKA

Hiszek Uram!

Légy segítségül az én hitetlenségemnek.

A „Kiáltó Szó“ 1934 december elsejei számában „Igehirdetésünk és a középosztály“ címen cikk jelent meg, melyben cikkíró azt véleményezi, hogy középosztályunknak a templomi ipehirdetéstől való elmaradásának egyik gyökeres oka abban rejlik, hogy az igehirdetők gyakran készületlenül állanak fel a szószékre, ennél fogva az Ige örökkévaló üzenetének nem hűségese tolmácsolói.

Minden jogos keresztyén kritika helyénvaló, mert abból végeredményben jó fakad. Cikkírónak sorai, hogy az igehirdetők sokszor készületlenül állanak a gyülekezet elé szomorú valóság. „Szalmázásuk“ káros hatású, templomtól elriasztó.

Középosztályunknak templomainktól való eltávolodásának főoka azonban nem a fentebbiekben keresendő! Cikkíró sem állítja ezt, ő csak rá akar mutatni — nagyon helyesen — egy okra. Én azonban tovább megyek, nem akarok rámutatni egyik vagy másik okra, hanem magára a legnagyobb, irhatom az egyetlen okra: a hitetlenségre. E megdöbbentő igazság kimondásakor sietek megállapítani azt, hogy a hitetlenség oka nem egyedül közeposztályunkban van, nem egyedül az ő bűne, hanem azoké is, akik egykor a kellő vallásos nevelését elhanyagolták. „A magyar református egyháznak az elmúlt évtizedekben a keresztyénség méreteiről, Krisztus királyi méltóságáról nagyon lefokozott látomása volt“ írja Szabó Imre. Így sajnos, természetesen az egyház neveltjei nem váltak a hitnek bajnokaivá. De azért nem lehet ráfogni az elmúlt évtizedekre, hogy abban nem lettek volna hévszivű, keresztyén nevelők és hittel teljes művelt édesapák és édesanyák, így sokan a talán elsekélyesedett hitű korból több hitet menthetek volna át. Példa erre valaki, aki említette, hogy „édes anyám mindig mondotta „ora et labora“, de bizony én csak a serény Mártát láttam meg benne. Máriát nem“. Számos példát halmozhatnék fel, amely sokaknak hitetlenségét mutatja és így a templomtól való elmaradásának okát ebben látom és nem az igehirdetésben. Ékesen szóló igehirdetőink igen „sikeres“ (ha szabad ezt a kifejezést használnom) beszédeire hallottam fitymáló megjegyzéseket, azért, mert hitetlen lelkük nem resonált az igen áldott igehirdetésre.

De ne is emlegessük mindig a multnak bűneit, ne takarózzunk a multnak a mulasztásaival. Ha a mult elegendő hitbeli felkészültséget nem adott, a jelen önkéntelenül is sodorhatja az embert Isten felé. A nagy világégés utáni elnyomorodott állapotunk szinte kényszerít, hogy valahová meneküljünk, hogy valakibe

bizzunk. Aki aztán Istenbe veti bizalmát, az vágyódást érez az Isten háza után. De aki reménységének horgonyát nem az Ur Istenbe veti, hanem futkos minden divatos eszmeáramlat után, azt az igehirdetés nem érdekli bárki ajkáról jön az és bármilyen alapos felkészültséggel tolmácsolja az Ige örökkévaló üzenetét.

Anyaszentegyházunk területén több mint egy évtizede áldott belmissziói munka folyik, mely hivatalosan egyházunk lelki arculatát újáformálni. Részt vesz-e ebben középosztályunk? Tiszteletre méltók neveit fel tudnók sorakoztatni, kik már sorompóba állottak, de hányan

vannak kik a különböző szövetségeink munkáiban vagy csak immel-ámmal, vagy egyáltalában részt nem vesznek. Miért? Hiányzik az a hajtó erő, mely sarkalja őket a lelkimunkákban való részvételre, ez a hajtó erő a hit. Református népünk várja és szívesen látná élen a komolyan munkálkodó középosztályt a lelki frontokon. Már maga a munka is megteremné a hit gyümölcseit és mind mélyebb forrásait nyitná meg az élő hitnek.

Álljunk oda a Krisztus elé és könyörögjünk: „Hiszek Uram! Légy segítségül az én hitetlenségemnek.“
Liszky Kálmán.

A reformáció „ünnepe“ Németországban.

Ez évben az eddiginél is bensőségesebb reformációi évfordulót ünnepel a világ protestantizmusa. Mert a reformáció ténye óta eltelt 417 esztendő diadalmas története mindennél világosabb bizonyítéka annak, hogy e tettekben nem emberi kezdeményezésen alapuló vállalkozás (amely vád állandó a protestantizmus ellenségei ajakán), hanem a legyőzhetetlen örök isteni akarat öltött testet, amely akarat a wittenbergi szerzetes révén az emberi sötétség által eltemetett krisztusi evangéliumot életre hozta, hogy az — a kerek 400 évvel ezelőtt, anyanyelvén megjelent biblia útján, kovászként hassa át, teremtsen újjá ezt a világot és mustármag gyantát növelje Isten országát.

Az ünnep öröme azonban nem lehet teljes. A büns ember szellem, amely az evangélium diadalában *léletét* kénytelen látni, nem nyugodhatik bele vereségébe, hanem vehemens erővel igyekszik felette diadalt aratni. És nem — eredménytelenül. Szomorú ünnepet ül Oroszország, ahol az evangéliumi egyháznak már csak romjai jelzik a pusztulás nagyságát; de talán *ennél* is szomorúbb a reformáció hazájának, Németországnak az ünnepe, mert ott nem istentagadó barbár kezek, hanem ép magukat evangéliumi keresztyéneknek tartó emberek, sőt az evangélium szolgálatában álló *egyházi* személyek fordultak az evangélium szabadsága és hitvallói ellen. Hacsak az utolsó félesztendő történetét nézzük, megdöbbenve látjuk, hogy az egyház illetékes vezetői a saját dicsőségét szemlélni akaró *emberi* szellem szolgálatában állva, lábbal tiporják a reformáció legdrágább eredményeit: a lelkiismeret szabadságától kezdve — az *egyedül* Krisztusban való hiten-keresztül, az *egyedül* Isten dicsőségére szentelt életet.

Olvassuk végig az alábbi eseményhalmazt és sajogni fog szívünk — reformáció ünnepén az evangélium veresége láttára.

1934. augusztusi események:

Az „Isten dicsőségére“ c. folyóiratot betiltják. — A „Zoller“ nevű lap kifogásolja az ifjúság *hitébe* való beavatkozást — elkobozzák. — Ugyanezen sors éri az „Ermündische Kirchenblatt“ és „Katholikus Korrespondenz“-et is.

Egy Hitler-ifjú sirjánál a szónok arról beszél, hogy „az elköltözött a Horst Wesel *égi seregében* van már!“ Schneider lelkész tiltakozik ily kijelenték ellen — letartóztatják.

A nemzetiszocialista „Wille und Macht“ ifjúsági lap tiltakozik a konfirmáció ellen.

Öt theologus kifogásolja a birodalmi püspök evangéliumellenes ténykedéseit. Eredmény: azonnali eltávolítás az intézetből.

Braunschweigban Schlott, Breust, Lambrecht egyházi vezetők, Müller lelkész szabadságotatnak.

Veidt frankfurti lelkészt szabadságotatják. A „Notbund“ tagjai szolidaritást vállalnak vele és saját maguk ellen is vizsgálatot kérnek.

Hitlernek a forradalomba való beavatkozásáért és győzelméért, szászéki hálaíma rendeltetik el.

A hamburgi zsidótemető sirköveit rombolják.

Niemäller dahlemi lelkész, „Notbund“ vezető bibliarórait betiltják.

A katolikus ifjúság vezetőjét, Probstot letartóztatják. Menekülni próbál, mire agyonlövik.

Szeptember 1—10.

A belügyminiszterium betiltja az egyházi vizsgálatról szóló hírek közlését.

Friesenhalm lelkészt, mert Hindenburg temetésére elkésve harangoztatott, letartóztatják.

Ugyanígy Brachsmann iskolaigazgatót és Kuptsch lelkészt.

Dortmundban egyházi hatóság eltiltja a Zebaoth, Hozsánna, Jehova, Sion, stb. zsidó szavak használatát.

Oettinger lelkészt hivatala alól felmentik.

Wolfenbütteli szemináriumot bezárják.

Althaus lelkész tiltakozik egy körlevél azon kifejezése ellen, hogy az egyház „vér és földközösségen alapul“. Letartóztatják.

Hitler beszédéből: „Ha Luther ma élne, mellettünk venne részt a német népért folytatott harcunkban.“

Szeptember 10—15.

Schwerinben hat lelkészt elítélnék.

Ludendorff keresztyénség-ellenes könyve eléri a 26.000 példányszámot.

Schauer lelkészt elbocsátják.

Dr. Krause lemond zsinati tagságáról, mert nemzetiszocialista mivoltával nem tartja összeegyeztethetőnek, hogy oly egyház tagja legyen, melynek alapja a *zsidók* szentírása.

Schamt lelkészt (Notbund) börtönre ítélik.

Tizenöt brandenburgi lelkészt tiltakozásuk miatt elítélnék.

Coch szuperintendenst, külvárosi lelkésszé degradálják.

Veidt lelkészt elítélik. *

A birodalmi püspök lefoglalja és átveszi a 650.000 példányban megjelenő százszínházi lapot.

Szeptember 15—31.

Kunkel, Rahmel lelkészek kiutasítottak. *

C. Schweitzer szuperintendens házi istentiszteleteit is betiltják. *

A katolikus „Jungre Front“-ot betiltják. *

Kube elnök ifjúsági imahétén tartott beszédéből: „A német ifjúság hite, egyedül a Németországban való hit lehet. Adolf Hitler tegnap, ma és mindörökké . . .“ *

„Német keresztyén“ köriratból: „Egy nemzeti szocialistához nem talál egy Rosenberg könyvének a kritizálása.“ *

Schultz országos püspök nyilatkozik: „Dogma ma felesleges. A nemzetiszocializmus testté lett keresztyénség . . .“ *

Október 1-től.

Rostock: Maerker lelkészt eltiltják; Koch prépostot nyugalomba helyezik; ugyancsak Krause szuperintendens; Harms lelkészt szabadságolják; Chemnitz közlelkészt eltiltják. *

Drezda: Hahn szuperintendens nyugalomba helyezik. *

Nassau: Az „Ev. Jugendamt“ feloszlatatik. Sajtóközleményeket még jobban szigorítják. „Unter dem Woot“ bibliai hetilap betiltatik. *

„A német keresztyének“ kimondják, hogy Rosenberg ellen nem nyilatkoznak! *

Krause dr. kereszt helyett, a jelenések szürke lovását ajánlja a keresztyénség szimbólumául. *

Scholtz szuperintendens, Märchen lelkész, Remer, Amborn, Klugkist lelkészek felfüggesztettek; ugyancsak Wurm országos püspök és Buder lelkész is. *

Csak néhány hónap eseményei! Szünetnélkül az evangélium háttérbe szorítása mindenütt. E szomorú reformáció ünnepe a megpróbált egyház egyetlen reménye ép a reformáció örök igazsága: Isten ereje legyőzhetetlen. A sötétségből mindig világosságra hozza az élet evangéliumát. A német evangélikus egyház evangéliumi hívei diadallal énekelhetik: Erős várunk nekünk az Isten. 400, sőt 2000 esztendő tanulsága ad jogot erre nekik. Mert „Isten Igéje megáll mindenha!“

Csernátfalú. Kiss Béla

A magyarországi Calvin Szövetség folyó évi november 4-én a karácsonyi szegénygondozó akciója javára ünnepeket rendezett, amelyen dr. Ravasz László dunamelléki református püspök a szegénység művészetéről beszélt. Az első magyar úriasszony — mondotta többek között — ma adta ki könnyel trott levelét a magyar nyomor enyhítése érdekében, majd azzal folytatta, hogyha akkor kezdtünk volna el takarékoskodni, amikor a búzáradak először estek, amikor a tisztviselők fizetését legelőször csökkentették, ma könnyebben bírkoznánk meg a nélkülözésekkel. Az a művészet, hogy a bővelkedés idején kell úgy élni, mintha szűkölködnünk kellene. Szabályként kellene felállítani, hogy mindenki, aki a létminimumot eléri, jövedelmének egy tizedrészét juttassa az inségeseknek. Rendesen azok lármáznak a legjobban a nyomor miatt, akiknek aránylag jól megy a soruk. Szegények között szegénysorsban élni, végeredményben majdnem ugyanannyi, mint gazdagok közt gazdagnak lenni. A szolidaritás ugyanis a legfontosabb. A gazdag ember lehet szomorú is, de a szegényt csak a bizalom, a derű, a reménység élte.

Zsilvölgyi levelek.

Testvéri találkozás.

Október második vasárnapján délelőtt a Lupényba vezető országúton szokatlan csoportra lettek figyelmesek a megnyíló ablakok kíváncsi figyelői: egy kis gyülekezet tagjai igyekeztek a református templom zúgó harangjai felé. Gyalogosan, csendben jöttek lelkipásztoruk vezetése mellett a 15 kilométernyire fekvő Aninóza bányatelep reformátusai, hogy egy vasárnapot együtt ünnepeljenek lupényi testvéreikkel. A helység határában a helybeli lelkipásztor és a lupényi egyház presbiterei várták a vendégeket. Mivel az aninószaiaknak van saját templomuk, a sok szemlélő előtt furcsának tűnt fel ez a gyülekezetvándorlás. Akadtak, akik mosolyogva református búcsúnak nevezték. A két gyülekezet ilyen találkozása azonban, mely felváltva már harmadik ízben ismétlődik évente, figyelemreméltó kezdeményezés. A szomszédos egyházak tagjai így megismerik és megszeretik egymást, egymás hite által erősödnek s egy-egy ilyen felejthetetlen nap keretében elevenen érzik és ápolják a saját portán túl terjedő hitbeli egységet. Különösen jelentős és fontos az ilyen testvéri találkozás a zsilvölgyi munkásság körében: a szeretet, az evangélium mélyebben kapcsol, mint a közös érdek.

Hogy ez mennyire így van, szembetűnően látszott a most lefolyt lupényi találkozásból. A két gyülekezet közös istentisztelete után templomi ünnepély volt, majd a lupényi reformátusok magyaros vendéglátással látták el vendégeiket a nőszövetség által összehozott közebeden, azután jó darabon elkísérték az ugyancsak gyalogosan távozó aninószaiakat.

Szomszédos egyházak mindenütt vannak. Szükségtelen bővebben indokolni, hogy az ilyen testvéri találkozásnak másutt se vallanak kárát a gyülekezetek, ismerjük meg egymást!

H. J.

Irodalom és Művészet

Dr. Imre Lajos: Az Ige és a fegyelem.

Erdélyi Református Egyházi Könyvtár XVI, kötete Cluj—Kolozsvár, 1934. 106. 8° oldal.

Kevés egyházi könyvre volt akkora szükség, mint a Dr. Imre Lajos új könyvére. Ennek a könyvnek éppen most kellett megjelenie és éppen itt minálunk. Egyházunk megébredése terén útban vagyunk az igazi református egyház felé. Az utolsó tizenöt év munkája alatt *igehirdetésünk* elmélyült és új megnyilatkozási formákat talált a belmissziói munkák különböző ágáiban, *szereketintézményeink* új sorozatának létrehozása egy másik fontos vonását domborította ki református egyházunk lényegének. *Vallástanításunkban* a határozott református elveket domborítja ki új valláskönyvsorozatunk. *Agendánk* reformja, ha félig sikerült is, újabb utmutatás a teljesebb és jellegzelesebb református élet felé. Ébredésünk és öntudatosodásunk eddig legkevésbé érintett területe az *egyházfegyelem* kérdése. Ennek okát több tényben látjuk. Mindenek előtt, amint az a dr. Imre új könyvéből is kitészik, egyházunk életének utolsó száz esztendeje ezen a területen sem volt annyira megalkuvó, mint éppen az egyházfegyelem kérdésében. A megalkuvás nemcsak abban látszik meg, hogy ezzel a kérdéssel egyházunk nem törődött, hanem abban is, hogy amennyiben törődött, a kérdést egyoldalúan jogi oldalról fogta fel. A másik ok, amiért egyházunk nem mert ezzel a kérdéssel szembenézni és amiért még ma is sokan szeretnék ezt a kérdést elodázni az, hogy félünk az egyház fegyelme gyakorlásától, Az egész egyházi életben ide kell a legnagyobb bátorság, szeretet, türelem és kitartás. Az egyházfegyelem éppen arra való, hogy a világ és Isten népe közé határozott határt vonjunk általa. Ennek az éles határvonalnak a meghúzásá-

tól irtóznak sokan az egyházban. Erre pedig nemcsak Isten igéjének megfelelőbbézetetlen és örök parancsa kötelez, de az az idői helyzet is, amiben ma van egyházunk. Ha egyházunk ma ebben a kérdésben megalkuszik és az egyházfegyelem összes kérdéseit nem tisztázza és nem találja meg a helyes módját annak, hogy az egész egyházban miképpen vezesse be az egyházfegyelem fokozottabb gyakorlását, akkor mai téttelenségében Isten Igéje ellen súlyosan vétkezik és gyáván kitér egyik legelmellőzhetőbb idő feladata szolgálata elől is.

Dr. Imre könyve kiválóan alkalmas arra, hogy az egyházfegyelem kérdését minden oldalról megismerjük. Könyve *első része* ismerteti a fegyelem bibliai, hitvallási *alapjait*, Kálvin egyházfegyelmeit és a magyar református egyház törvényeinek egyházfegyelmi rendelkezéseit. Ez a rész világosan kimutatja, hogy egyházfegyelem nélkül nincs református egyház. A *második* rész megállapítja, hogy milyen *viszonyban* van a fegyelem az Igével, az egyházzal és az egyéni lélekkel. A könyvnek ez a része a *harmadik* résszel kiegészítve, hol a fegyelem kérdésének theologiai, jogi és pásztori *szempontjait* ismerjük meg, a fegyelem lényegét illetőleg mindent megtalálunk. Ezekben a fejezetekben tisztázódnak a kérdések legfontosabb vonatkozásai: hogy viszonylik egymáshoz a mennyet megnyitó és bezáró Ige, a mennyet bezáró és megnyitó fegyelem egymáshoz, miképpen védi a fegyelem az egyház tisztaságát és szentségét, milyen hatást gyakorol a fegyelem a lélekre?

Nagyon fontos megállapítása a könyvnek, hogy a fegyelem kérdését kiveszi a pusztá jogi vonatkozások közül és az egyház *pásztori tevékenységévé* teszi. Ez különösen azért fontos, mert ma a legtöbb ember egynek veszi az egyház bírói és fegyelmező munkáját, pedig a kettő között szerves és lényegi különbség van, amint azt a könyv világos fejtegetéssel kimutatja. Az *utolsó* résznek ismét különös jelentősége van. Itt találjuk meg a kérdés *gyakorlati* vonatkozásait, minek kell megelőznie és kísérnie a fegyelmet, mik a fegyelmezés esetei, hogyan kell a fegyelmezés eljárásának lefolytania, mik az eszközei és végül miképpen kell nálunk a fegyelmet bevezetnie.

A könyv a kérdés egészét felöleli, mert nem csak a lényeg, de a gyakorlat kérdésében is teljes világossággal eligazít. A munka a magyar theologiai irodalomban páratlan. Világos stílusa, logikus okfejtése révén a magyar theologiai irodalom egyik legszebb alkotása, abból a szempontból is, hogy nemcsak a céhbelti teológusoknak, de a nagyközönségnek is könnyen olvasható könyve lehet. Minden lelkipásztornak és egyházunk minden világi vezető emberének el kell olvasnia.

Imre Lajos munkáját ott láttuk egyházunk utóbbi tizenöt évének minden fontos megmozdulásánál. A belmissziói munka alapvető elvi kérdéseit ő világította meg, amellelt, hogy ennek a frontnak ő volt az első munkása, a valláskönyvek szerkesztése terhének legnagyobb részét hordozta és a kérdésnek alapjait külön tanulmányban fektette le. Az agenda reformkérdésében is első rangú munkát végzett. Ezzel a könyvével újabb területet világított meg a tájékozatlanok előtt. Egész egyházi munkája világos példája annak, hogy a gyakorlati theologia theologiai értelemben vett tudományos művelése miképpen válik az egyház leggyakorlatibb munkájává.

Ez a méltatás nem neki szól, akinek szerénysége minden elismeréstől irtózik, hanem egyházunk közönségének, hogy lássa Isten dr. Imre Lajosban adott nagy ajándékát és ez jelentsen miközöttünk megerősödést és világosabb látást.

László Dezső.

Tövissi József: Proletár vallás

Vallás- és társadalombölcseleti tanulmány. Nagyszében, 1934. 59 nyolcadrét oldal.

Tövissi József eredeti munkájában azt igyekszik kimutatni, hogy a társadalmi élet alapja csak erkölcsi érték lehet. Ma a szocializmusban és különböző változataiban egy új társadalom kialakulása esedékes. Ennek az új társadalomnak új erkölcsre van szüksége. Az új

erkölcs mindig vallásból táplálkozik. Ha egy új osztálytalan társadalom kialakulása előtt állunk, ez az új társadalom csakis új vallás alapján állhat elő. Ez az új vallás a proletár vallás. Az igaz, hogy ma a szocializmus, akár mint szocializmus, akár mint kommunizmus jelentkezik, megfelelnek a vallásról, mint szükséges alapról, sőt épen az ellen küzd, akkor amikor a materializmus alapján állva, egyetlen mozgató erőt és értéket ismer el, az anyagi jólétet. Az is igaz, hogy az aktív szocializmus, amely a tőke elleni harcban éli ki magát, csak az emberiség szűk körének lehet az élet-ügye, mert a földműves tömegek nem a tőke uralma miatt szegények és őket épen ezért nem lehet a mai aktív szocializmus zászlaja alá vonni, a proletár vallás kialakulása mégis egészen bizonyos. Épen ezek a falusi tömegek fogják az anyagi törekvésektől mentes tiszta proletár vallást jelenteni. Ha az igazi proletár mozgalom győzelme erkölcsi erejétől függ is, szükség van a mai harcos szocializmusra is. Ez az eklézsia militáns, amely mögött jön a tiszta szocializmus. Ugyanezt a jelenséget lehetett a Jézus-korabeli messiási várdalmaknál is látni. Az anyagi megváltást hozó messiás várása úgy viszonylott Jézushoz, mint a mai harcos kommunizmus a proletár valláshoz. A proletár vallás lényege azonos a kegyelemből hit által való megigazulással. A proletár a lelki szegény, a bűnös, aki tudja, hogy maga erejéből nem tud megszabadulni. Amilyen mértékben elterjed a világban a semmisségnek ez az érzése, olyan mértékben fog a szocializmus új erkölcsi erőket találni.

Ez a gondolat-menet sok eredeti és érdekes szempontot tartalmaz a mai világ-kép és a kibontakozó jövő megértéséhez. Nagyon helyes eljűk annak hangsúlyozását, hogy a társadalmi megújulás mindig csak erkölcsi alapon lehetséges és annak világos felmutatását, hogy az ember még a társadalmi kérdésben is váltásra, kegyelemre van szorulva. Azonban kifogásolnunk kell, hogy a vallást csakis eszmei, történelmi megnyilvánulásában fogja fel és a kifejezésben gyökeres emberfeletti jellegét nem domborítja ki. Helytelennek találjuk a keresztyén terminológia szocialista terminológiává való átírását. Általában azt vártuk volna, ha az író kimélyíti a vallásnak minden más magartástól különböző jellemvonásait.

A könyv értékét abban a bátorságban látjuk, melyel egészen eredeti módon kísérte meg a világosság-hintést a mai bonyolult társadalmi káoszban. Az író az a történelmileg alapozott hit vezet, hogy a keresztyénségben rejlő erkölcsi erőkre minden társadalmi formában legelső sorban van szükség.

L. D.

A mi Egyházunk.

A *Kiáltó Szó* könyvei: 1. szám *Irták: Blró Sándor, Borbáth Dániel, Dr. Imre Lajos, László Dezső, Dr. Tavaszi Sándor és Zágoni Anna.*

Régi óhaj vált valóra ebben a könyvben, mert eddig a „hívek seregé”-t alkotó „laikus”-ok vajmi keveset tudtak egyházunk lényegéről, szervezetéről és munkájáról. Általában még az intelligensebb osztálynak sem volt meg az az áttekintő képe Egyházáról, amelyet ma minden öntudatos reformátustól megkívánhatunk. Most biztos és rövid összefogásban megkapjuk mindazt, amit eddig nélkülöztünk, hogy legalább nagy vonásban mindenki megismerhesse az Egyház egész külső és belső képét.

A mű öt fejezetre oszlik. Az első: *Amit mindenkinek tudnia kell Egyházunkról.* Ebben három pont igen röviden — a többi részhez képest, mondhatni, hiányolható rövidséggel — adja Egyházunk dogmatikai alapjellemezését, hitvallását és különbözőzését más egyházaktól. Két pontban kapjuk az egyház szervezeti részének: alkotmányának és hatóságainak ismertetését, amely után következik a két romániai egyházkerület statisztikája és az erdélyi ref. egyház kialakulásának rövid képe.

A második fejezet az iskolaké. Rövid történet-szemléleti bevezető után kapjuk a különböző jellegű iskolák ismertetését, történetét és statisztikáit. Ez a

rész a legfőbb része az egész könyvnek, melyet már a szépségéért is ismernie kellene minden református embernek.

A harmadik fejezet a szeretetmunkákat végző intézményekről szól: a diakonissza-intézet és kórház, az árvaház, aggmenházaink és szeretetházaink alakulását, történetét, munkáját és egyéb adatait nyújtja szintén rövid, de áttekinthető képekben.

A következő fejezet két része a bel- és külmisziói munkáról számol be. Igen tanulságosak és öntudatosítóak azok a részek, amelyek a vasárnapi iskolák, az IKE munka és a Leányszövetségek statisztikáit adják és ezeknek világviszonylatban való kapcsolatait mutatják. E munkákon kívül a nő- és férfiszövetségekről, az iratterjesztésekről és a sáfársági mozgalomról számol be ez a rész.

Ebben a két fejezetben sok épülésről s így összefoglalva, hatalmas megmozdulásról kapunk felemelő, munkára serkentő képet és biztató távlatokat.

Végül az utolsó fejezet egyházunk időszaki sajtóját foglalja össze és első irodalmi szervét: a Károli Gáspár Társaságot ismerteti.

E tartalom-mutatóból világosan látható, hogy milyen hiány betöltését szolgálja ez a könyv, amelyet minden öntudatos reformátusnak ismernie kell és amelyért minden köszönet azoknak, akiknek szeretete és munkája adta a kezünkbe.

„Ismernünk kell ezt a mi magyar református Mater Dolorosa-nkat hitében, szellemében, alkotásában, munkájában és szolgálatában” — olvassuk az előszóban és bizonyos, hogy „aki megismerte áldozatos életét, az nagyobb szeretettel, több, mélyebb hálával fordul feléje.”

Talán nem lenne érdektelen, ha valamelyik nagy protestáns nemzet nyelve is lefordítaná, hogy ha nem is egy önálló műben, de egy nagyobb folyóirat hasábjain a világ többi reformátusai is megismerhessék azokat a testvéreiket, kik itt, Európa Keletén annyi század annyi küzdelemben és bajában is hittiket megtartva, akarnak és tudnak is élni.

Debreczeni László.

Coudenhove-Kalergi: Stalin és tsa.

Fordította Dénes Béla. Kosmos-kiadás. Budapest. 70 oldal.

Coudenhove-Kalergi, mint a páneurópai gondolat legerősebb propagálója lett ismeretes az új európai építők között. A szovjetről írott szellemes új könyve szintén a páneurópai koncepció védelme akar lenni.

A bolzszevizmus alkotja ma a világ leghatalmasabb és legerősebb hatalmi rendszerét: egyszerre Egyház, Állam és Tröszt. Mint szellemi hatalom csak a katolikus egyház méltó hozzá, mint politikai hatalmat csak az Amerikai Egyesült Államokat tehetjük feléje. Még a Morgán-ház sem éri fel gazdasági hatalmát. Ez a három-áru hatalmas erő egy emberi akaratban ölt testet: Stalin Józsefben, aki címe után a kommunista párt vezértitkára, rangja után a kommunista egyház pápája, Oroszország császára és a Szovjet-tröszt vezérigazgatója. Ő a világ leghatalmasabb embere.

Ezek után az általános megállapítások után a könyv részleteiben is ismerteti a kommunizmust mint új valóságot, mint új államot és mint új gazdasági trösztöt. Ez az új szervezett életközösség tulajdonképpen nem is Leninnek, hanem az orosz ellenforradalom nagy alakjának, Stalinnak a műve, aki ugyanaz az orosz forradalomban, mint Napoleon a francia forradalom után: ellenforradalom és reakció. Stalinnál nem az a kommunizmus, ami volt Leninél, nem rombolás, hanem új létforma, új nagyhatalom, amelyiknek megvan a maga cári rendőrségnél hatalmasabb rendőri szervezete, új imperiálizmusa és gazdasági érdekeltisége. A kommunizmus nem előidézője a mai gazdasági válságnak. Az író szerint a kommunizmus azért tudott olyan nagy propagandát kifejteni, mert egy általános gazdasági válság tervnélküliségében az egyetlen rendszeres tervnek tűnt fel. A kommunizmus önmagán belül csupán egy kísérlet, ami még nincsen beigazolódva, a kísérlet bizonyos része sikert, más része még nagyobb megoldatlanságot jelentett. Végeredményében a bolzszevizmus új

egyenlőséget teremt s fokozza a nyomort, szétrombolja a biztonságot s megöli a szabadságot.

Mialatt nyugat az örök békéről álmodik, a bolzszevizmus vallásháborúra készül Európa ellen. Európának a készülődésre meg kell felelnie. A felelet az egységes Európa lehet, amelyik szervezett energiával indul a szovjet ellen, hogy a despotizmus és rabszolgaság helyett szabadság és emberiség uralkodhassék.

Coudenhove-Kalergi könyvét új, figyelmeztető szempontjai miatt ajánljuk olvasóinknak.

L. D.

Előfizetési felhívás. 1935 februárjának elején fog megjelenni A siető ember c. könyvem. A könyv négy nagyobb történelmi tanulmányt fog tartalmazni. „A történelem helyes szemlélete” c. fejezet ismerteti az újra divatba jött történelemmel szemben elfogalando helyes szempontokat. A könyv gerincét az a „Zrinyi” tanulmány képezi, melyben két éve megjelent Széchenyi tanulmányomhoz hasonlóan a tizenhetedik század reálisan látó nagy magyarjának az alakját és munkáját mutatom be, mint ma is időszerű üzenetet. A harmadik tanulmány „Bethlen Gábor halotti maszkiája” cím alatt azt mutatja meg, hogy miképpen került a nagy fejedelemben a keresztényesség és magyarság prófétai egységbe. Ez a tanulmány a keresztényesség és magyarság egymáshoz való viszonyának sokat vitatott kérdésében akar új szempontot apni. Végül „A falú jegyzője és Az elsodort falú” c. tanulmányomban a klasszikus és modern magyar regény rokonságát és aktuális üzenetét akarom megmutatni. Az egész könyvvel az a célom, hogy a magyar múlt megelevenítésén át a múlt erőit aktuálissá tegyem nemzedékünk előtt. A könyv „Akarom tisztán lássatok” c. könyvemhez hasonló kivitelben és kb. 100 oldalon fog megjelenni finom famentes papíron. Ára előfizetőknek 40 lei. Utánvételezés mellett a portót külön számítjuk fel. A könyv bolti ára magasabb lesz. Az előfizetést-gyűjtőknek minden tíz előfizetés után egy ingyen példányt bocsátok rendelkezésükre. Az előfizetést legkésőbb 1935 január 10-ig kérem levelezőlapom bejelenteni. — Cluj-Kolozsvár, 1934 december hó 10. László Dezső, Cluj-Kolozsvár, Református Kollégium.

KÉZ A KÉZBEN

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

December 15-én, szombaton az utóbbi év legnépesebb szénior-találkozója folyt le Kolozsvárt. Harminc szénior készült együtt a karácsonyi szent ünnepekre.

Az összejövetelt bevezető áhitatot dr. Tavaszy Sándor elnök Ésaías 55:8, 13. alapján tartotta. Szembe állította egymással az emberi és isteni gondolat-világot. A két szembenálló világot Jézus Krisztus kapcsolta össze. A szemben álló két világot most a szeretet szempontja alatt kell megvizsgálnunk. Így kitűnik, hogy a mi szeretetünk érdekszeret. Karácsony az igazi szeretet forrása és az egymástól távolálló embert és Istent akarja egymással összekapcsolni. Az áhitatot közös imádság zárta be.

Az összejövetel második pontja a tagok számbavétele volt. Egy bizottság küldetett ki, melynek feladata az egyes vidékek vezetőinek megkeresése és felszólítása hasonló összejövetelek rendezésére.

Majd László Dezső ismertette a Sz. O. eddigi munkáját és hatását az egyházi életre, utána vázolta a jövő feladatokat. Az előterjesz-

H I R E I N K

tésből meglátszott, hogy 1926. óta a Sz. O. nem télenkedett. Az ifjusági munka, a külmiszió, iratterjesztés, Református Ifjuság kiadása terén tett elhatározó lépéseket. A munka újabb *meglazulásának* okát abban látja, hogy a Sz. O. tagjai, amint évek során kikerülnek a főiskoláról, már nem ismerik egymást. A munka annyira kiszélesedett, hogy egy olyan vezető nélkül, akinek nincs más feladata, hivatását nem tudja jól betölteni. A *jövő* érdekében mindent meg kell tenni a mozgalom lelki tartalmának új kifejezése érdekében. Ezért országos és körzeti konferenciákat kell rendezni, fel kell újítani a Sz. O. rovatát és kérni kell az utazó titkárokat, hogy utjaik alkalmával hívják össze a körzetek tagjait. A *feladatok* között legelső sorban az ifjusági keresztyén munkát kell vállalniok. A Sz. O.-nak kell az Ifjú Erdélyt és Ref. Ifjuságot felkarolnia. A mi feladatunk az állandó IKE-telep létesítése is. Az ifjusági munka mellett a belmisszió és a tudományos theologiai irodalom a második feladat. Az IKE világszövetség alapelvei szerint a mozgalom szeniorágának is kell ápolnia a világkapcsolatokat. Az előterjesztést termékeny megbeszélés követte. A társaság elhatározta, hogy a Sz. O. közgyűlést februárra előkészíti. Kiküldötte az előkészítő bizottságot, amelynek részletes előterjesztést kell tennie a következő kérdésekben:

1. IKE-telep létesítése. 2. Új munkarend megállapítása. 3. Külföldi kapcsolatok építése. 4. Sajtó kérdés. 5. Körzeti beosztások ügye. 6. Önszegélyző alapítása. A társaság kimondta, hogy minden körzet vezetőjének e találkozás ajándékainak összefoglalását megküldjük, hogy minden körzet január elején ugyanezeket a kérdéseket megbeszélhesse. A társaság kimondta, hogy a nyár folyamán a franciaországi nagy Kálvin jubileum alkalmából olcsó külföldi utat szervez. Már előre felhívjuk a figyelmét erre az útra. A Sz. O. pénztára takarékosági szempontból már most elfogad befizetéseket.

Az összejevetel harmadik pontját *Bíró Sándor* előadó képviselte, *Önvédelem* cím alatt ismertette az egyházat fenyegető veszedelmeket. Szomorúan kellett megállapítanunk, hogy ma a bűn a legkülönbözőbb és legleleményesebb formában kezdi ki Isten egyházát. *Dr. Imre Lajos* és *Bekess Károly* a gyülekezeti könyvtárak létesítéséről beszéltek.

Az összejevetel rövid áhitattal záródott.

A találkozás új feladatok felé akarja a mozgalmat elindítani. Reméljük, hogy ebből az összejevetelből a vidéki körzetek is példát fognak venni és a februári közgyűlés minden tekintetben határkövet fog jeleníteni a Sz. O. életében.

A magyarországi evangélikus zsinatot, negyven év után, Luther Márton születése évfordulóján folyó évi november 10-én nyitották meg. E történelmi nevezetességű zsinat a többek között törvénykönyvébe iktatta a theol. fakultás létesítését a tábori püspökség intézményét és egyházi hitvallását, de nem felejtkezett meg a felebaráti intézetek és szabadoktatási intézmények alkotmányba való iktatásáról sem.

ÁLTALÁNOS PANASZ, hogy lapunkat előfizetőink nem kapják meg rendszeresen annak dacára, hogy kiadóhivatalunk azokat pontosan elküldi. A már türhetetlenné vált tömeges reklamációk következtében kénytelenek voltunk a kolozsvári postalgazgatósághoz fordulni, ahol megígérték panaszainknak a kivizsgálását. Ennélfogva előfizetőinket tisztelettel felkérjük, hogyha lapunkat minden hónap legkésőbb 2-ágig nem kézbesítendő ki az ottani postahivatal, ezt a körülményt nekünk egy levelezőlapon szíveskednének azonnal tudomásunkra hozni, hogy mi a további intézkedéseket megtehesseük.

Kálvin János *institúciói megjelenésének 1935 augusztusában lesz 400 éves évfordulója. A világ reformátusai olyan ünnepségre készülődnek, amelyhez hasonló még kevés volt az egyház történetében. A református világ már most készíti a terveket ennek az évfordulónak méltó megünneplésére. Az ünnepek színhelye Páris lesz s az egész világról oda fognak zarándokolni a reformátusok és presbiteriánusok. Doumergue volt miniszterelnök, aki már a köztársaság enőke is volt, már most az élére állott a mozgalomnak, annál is inkább, mert ő maga is református ember, fivére a nagyevű Doumergue tanárnak, aki Kálvin legnagyobb és legjobb életrajzát írta meg. A miniszterelnök egyébként a touloust református egyház tagja. A világ legkiválóbb református tudósait felkérték, hogy egy kiadandó emlékkönyv részére tanulmányokat írjanak, amelyek Kálvin munkásságának fontosságát lesznek hivatva tudományos alapon méltányolni. A párisi Nemzeti Könyvtárban, amely a világ legnagyobb könyvtárainak egyike, március 15-től április 15-ig kiállítás lesz Kálvin munkáinak első kiadásából, valamint a nagy reformátor kézírataiból. A kiállítás anyagának nagy részét külföldről szedik össze, olyan államokból, ahol Kálvin befolyása ma is nagyobb, mint a szülőföldjén s természetesen Magyarország Kálvin-emléket is méltóan lesznek képviselve. Eő fognak adni egy színdarabot, amelynek tárgyát Kálvin életéből veszik s hangversenyeken mutatják be a reformátor korabeli egyházi zenét is. Az ünnepek nemcsak Párisra fog szorítkozni, hanem bőven jut belőle Kálvin szülővárosának, Noyon-nak is, ahol nagybecsű Kálvin-múzeum van. Poitiers városa szintén ünnepeket fog, mert a 26 esztendő Kálvin ott írta azt a nagy munkáját, amelynek most lesz a 400 esztendő jubileuma. Hasonló ünnep lesz La Rochelleben és más városokban is, amelyek Kálvin pályafutásában szerepet játszanak. Az ünnepekből természetesen a svájci Genf sem maradhat ki, ahol Kálvin életének legnagyobb részét töltötte s amely várostól az ő neve, munkája és emléke elválaszthatatlan marad.*

A medgyesi református egyházközség folyó évi november 25-én tartotta meg kibővített iskolájának és új harangjának felavatási ünnepélyét. A felavatáson megjelent dr. Makkai Sándor ref. püspök is. Beszédjében kifejtette, hogy ha a mai bizalmatlan világban az emberek sűrűbben találkozhatnak egymással személyesen, ha közvetlenül közölhetnék egymással gondolatukat azokról a kérdésekről, amelyek az ittélő erdélyi népeket közösen érdeklik, bizonyosan el tudnák oszlatni azt a sok gyanakvó félreértést, mely az általános bizalmatlanságból táplálkozik. Ő a maga részéről bizalmat kér az ittélő nemzetek és felekezetek képviselőitől az erdélyi református egyház számára, amelynek nem is lehetnek erre a közösségre és erre az országra veszedelmes célkitűzései, hiszen a tiszta evangélium alapján állunk. Egyben felajánlotta készségét a közös építő munkára, melyet meggyőződése szerint, a szellem magasabbrendű síkján igenis elképzelhető gyakoribb találkozás révén meg is lehetne valósítani.

A csikágói vilákiállításán az egyházak kiállítási csarnokában kiállításra került az öskeresztyénség egyik

legrégibb emléke az antióchiai kehely. A színezüstből készült úrvacsorai kehelyt 1910-ben ásta ki egy arab keresztyén. A kehely értéke felbecsülhetetlen, nemcsak azért, mert állítólag az evangéliumoknál is régibb keletű, hanem különösen azért, mert Krisztusnak a legrégibb ábrázolása is látható ezen a kehelyen.

A magyarországi dunamelléki református Egyházkerület fegyő évi november 17—19-én tartotta meg Budapesten a rendes évi közgyűlést. Gróf Teleki József megnyitja után dr. Ravasz László püspök olvasta fel jelentését, majd rátért az egyke kérdésére, amely a magyar református egyház legéletbevágóbb kérdése.

— **Az ország hivatalos és felelős tényezői — mondotta a püspök — megközelítőleg se vették ki annyira a részüket az egyke elleni küzdelemből, mint a református egyház. Irióztatós lesz az ébredés abból az ostoba és gonosz gondolkozásból, hogy az egyke csak a reformátusokat puszttlítja, a más vallásúak nincsenek benne érdekelve. Ma ott tartunk, hogy csak egységes, statáriális eljárás segíthetne valamit az egyke ellen. A legsürgősebb tennivalónk a következő: dolgozzák ki Magyarország egyke térképét, változtassák meg az örökösödési törvényt, fejlesszék a gyermekvédelmet, főképp jutalon, törvényhozás útján védjék a családát és gyermekeit és az egyke által veszélyeztetett területekre küldjenek ki kormánybiztosot. Fontos a telepítés és a földreform is, amíg nem késő. De vannak olyan feladatok is, amelyeket magának az egyháznak kell végrehajtania, ilyen a gyermek-pasztoráció, az ifjúsági munka, a családok lelki művelése, diakonisszák alkalmazása, az asszony és az anyai lélek ünföldöző szolgálata és egyes vidékeken különlegesen szükségintézmények felállítása. Az az államférfi, aki az egyke-kérdést nemzetépítő politikájának fontos pillérévé teszi, többet fog használni a magyar nemzetnek, mintha a tünetkezelés során bármilyen lát-szateredményeket ér is el.**

A püspök ezután az ifjúsági munkáról számolt be és különösen a földműves- és munkásifjúság körében folytatott tevékenységet emelte ki. Végül károsnak tartja, hogy állások betöltésénél a rátermettség helyett a felekezeti arányszámát nézik, viszont méltatta a kultuszminiszter nagyjelentőségű beszédét, amelyet a katolikus nagygyűlésen mondott és amely szerint sem a katolizmust, sem a protestantizmust nem lehet eltörölni az európai művelődés arculatáról.

A világprotestantizmus helyzetét vázolván, a püspök elmondotta, hogy a múlt évben a protestáns egyházakat a német kérdés foglalkoztatta leginkább. Az az érzése, hogy Németország egy még sohasem tapasztalt forradalmon megy keresztül és ennek négy fővonala találkozik a mai izgalmas csomópontban. Az első vonal a nép életöszöne, a másik a forradalom világnézete, a harmadik, a forradalmi vonal szociális, amely a rendek, osztályok, rétegek kiváltságai ellen fordul és a negyedik vonal az egyházi. Ennek a négy forradalomnak az összecsapása és elcsomózása a mai német helyzet, éppen ezért nehéz áttekinteni a mai német helyzetet.

Kunst Irén, magyar misszionáriusnő november 9-én Suiningben, 65 éves korában meghalt. A rövid távirat, melyben hírül adták halálát, elmondja, hogy előzőleg rablóbanda támadta meg s mindenéből kifosztották, majd tüzszba esett s az rövidesen végzett vele.

Kunst Irén 1904-ben ment ki Kinába misszionáriusnőnek. A Kinabelföldi Misszió kötelékében dolgozott, de elfartását a Német Nők Missziói Bizottsága fedezte. Azóta kétízben volt itthon szabadságon, először 1913-ban. Akkor a világháború kitérése miatt nem tudott visszatérni s csak 1921-ben ment újból Kinába. Másodszer 1931-ben volt Magyarországon s akkor előadó körúton is volt a magyar református és evangélikus gyülekezetekben.

Mezopotámiában ásatás közben Dura város maradványai között találtak egy 232-ben épült keresztyén templomot is.

A „Der Säemann“ német egyházi lap közli, hogy egy alkalommal az elmúlt nyáron diakonisszák keresték fel nyaratójában Hitler-t. A szobájában meglepetten látták Nagy Frigyes és Bismarck képe között Lúther Már-

ton képét. Hitler a képekre mutatva ezt mondta: „Ezek Németország legnagyobb fiai, akiket az Isten ajándékozott a német népnek. Nagy Frigyes-től tanultam bátorságot, Bismarck-tól az államkormányzást. Legnagyobb-nak tartom közöttük Lúther-t, akit bibliafordításával egybeforrasztotta a német népet.“ Az egyik diakonissza ama kérdésére, hogy honnan veszi az erőt mérhetetlen nagy munkásságának az elvégzésére — a róm. katolikus Hitler elővéve zsebéből egy használatlót elkapott és összegyűrt újtestamentumot, így válaszolt: „az Isten Igéjéből“.

Moszkvában „A vallásellenes propaganda feladatai és módszerei“ címmel társadalmi könyv jelent meg, amelyben többek között ez olvasható: „Állandó tudatában kell lennünk annak, hogy a Kommunista Párt semmiféle vallással nem haladhat együtt. A kommunizmus, ha következetesen megvalósítjuk, nem fogadhatja be sem a protestantizmust, sem a katolicizmust. Végeznünk kell a papokkal, akár protestáns pap, akár abbé, akár pátriárka, akár dervis, akár római pápa legyen az illető. Ezt a küzdelmet a végsőig ki kell éleznünk és meg kell vívunk. Ezt a harcot az Istenre is ki kell terjeszteni, akár Jézus, akár Jehova, akár Buddha, vagy Allah legyen a neve.“

A kolozsvári ujjászervezett református Férfi Szövetség folyó évi november 11-én a Farkas-utcai templomban igen jól sikerült programmos templomi ünnepélyt rendezett.

A bécsi Nationalbibliothek vezetője, dr. Hans Gerstinger tanár érdekes bejelentést tett az Eranos Vindobonensis című történelmi egyesület értekezletén. Eszerint a bécsi nemzeti könyvtár dr. Junker tanár, a híres régiségkutató közvetítésével olyan ujonnan felfedezett papyrus-kincsekhez jutott, amelyek párjukat ritkítják a világon. A lelet az Evangélium eddig ismert legrégebb szövegrészeit hozta napvilágra.

Hermann Junker bécsi egyetemi tanár, aki egyúttal a kairói archeológiai intézet igazgatója, nemrég egyiptomi kereskedőknél felfedezte és tüstént megvásárolta Máté evangéliumának három nagyobb és öt kisebb papyrus-töredékét. A bécsi állami levéltárban hamarosan megállapították, hogy a fragmentumok 12 különböző bibliai könyvhöz tartoznak; összesen 109 lap, melyek az ó és újtestamentum szövegrészeit tartalmazzák. A keresztény szövegek az eddig ismert legrégebb kézírások, melyek a II. századból származnak, holott eddig a IV. század kézíratait tartották a biblia legrégebb emlékének. A papyrus-töredék egy része, mely Pál apostol leveleit tartalmazza, szintén a II. századból való.

Junker professzor megállapította, hogy az egyiptomi kereskedőknél még egy sereg hasonló jókarban lévő papyrus-emlék található, amire felhívta a bécsi nemzeti könyvtár figyelmét. Mire azonban a könyvtár vezetősége lépéseket tett, hogy a nagyértékű kincset megszerezze, már megelőzte Chester Beatty, a híres angol gyűjtő, aki akkora összeget fizetett a leletért, amekkorát Ausztria ma amúgy sem tudna előteremteni.

A kolozsvári Ifjúsági Keresztyén Egyesület főiskolai tagozata a kolozsvári Nő- és Férfiszövetséggel karöltve a folyó tanévben — tehát Isten után ez alkalommal már a harmadik tanévben is, újból megterítette asztalát a szegénysorsu református főiskolai hallgatók részére a kolozsvári református egyházközség által díjtalanul átengedett Farkas utca 21. sz. a. helyiségében. Mindennap 26 egyetemi polgárt és theol. hallgatót lát el ingyenes ebédkosztál, valamint a hidelvei református egyházközség cserkészcsapatának két tagját, akik az ebédek elhozatalában segítkeznek. Az ebédeket egyes nemeslelkű családok adják, vagy akiknek nem áll módjukban, azok pénzzel megváltják és ez utóbbi esetben akkor az ebédeket a református Theologia konviktusa készíti el.

A Skót Egyház Zsidó Misszió Bizottságának titkára, a budapesti Skót Misszió volt vezető lelkésze dr. J. Macdonald Webster most iktatta hivatalába Kolozsvárt Thomas Coulter lelkészt, a Skót Egy-

ház új erdélyi zsidómisszionáriusát. Az ünnepélyes beiktatás a kolozsvári református Theologia dísztermében folyt le.

A Jugoszláv Királysági Református Keresztyén Egyház alapelvei címmel 123 §-ból álló „önvallomást” adott ki az egyház s az árvaházi naptárában közzé tette. Célja ez önvallomásnak egyfelől az, hogy a kivülvalóknak — kik azzal gyanusítják, hogy mint a régi világnak egy itt felejtett bátyja egyházi cégér alatt nemzeti célokat szolgálnak s minden kulturális és jótékonyági munkájuk mögött be nem vallott politikai célok lappangnak — mutassák meg lelkiüket s rejtett céljaikat. Szól azonban a belülvalóknak is. Itt többek közt ezt írja a magyarázatuk: „Értsék meg végre ezekben az alapelvekből, hogy a református egyház négy oszlopon álló alkotmány és hogyha mi ebből a négyből csak kettőn, az igehirdetésen és az egyházkormányzaton akarunk állni, a másik kettőt a szeretetmunkát s az egyházfegyelmet nem gyakoroljuk, akkor a két oszlopon mindig csak billegünk, ingadozni fogunk és sohasem lesz nyugodt, bizonyos, egyenes tartásunk. Rá kell nehezkedni mind a négy oszlopra. Akkor lesz anyaszentegyházban *dolga* nemcsak a lekipásztornak, hanem mindenkinek. Akkor fognak a prezbiterek is ráeszmélni arra, hogy egyébre is vannak hivatva, minthogy az egyház kasszájának alabárdos őrei legyenek. Akkor fogjuk megérezni, hogy nemcsak az egyházkormányzásban és igehirdetésben, hanem a diakoniában s egyházfegyelemben is egymás terhére kell hordoznunk (Gal. 6:2.) s ebben a négyes teherhordozásban ki van jelölve a helye, ki van szabva a dolga a lekipásztornak, tanítónak, prezbiternak, diakonosnak, férfinak, nőnek, ifjúnak, gyermeknek — mindenkinek.”

Barth Károly esete a németországi szomorú egyházi helyzet újabb eseménye. A dialektikai teologia vezéré, a bonni egyetem tanárát állásából elbocsátották, mert a Hitler iránti tanári hűségesküje szövegében a Hitlernek való teljes engedelmisséget fogadó mondatához, e kis szöveget kívánta fűzni: „amennyiben az istennek való engedelmisség megengedi”. E feltételt nem fogadták el, hanem közölték elbocsátását. Helyesen jegyzi meg egyik svájci lap: „hogy itt az történik, ami egykor a római császárságban, az Istennek való engedelmisség fölé helyezik a Führernek való engedelmisséget. Ezért ez az eset nem Bartha, hanem a Führer nézve veszélyes.” Az amerikai egyházak szövetségének európai titkára megbízatással megjelent a berlini külügyés kultuszminiszteriumokban s közölte, hogy a Németországgal való szellemi kapcsolataikra súlyos következményei lesznek Barth professzor elbocsátásának.

A zilahi református egyházközség most avatta fel a közadakozásból felépített modern új felekezeti elemi iskoláját.

A szatmári református egyházközség folyó évi november 18-án avatta fel a közadakozásból megújított híres ősi „láncos” templomát.

„Reform zsidók” szervezkednek Budapesten. Ez a szervezkedés történelmileg visszanyulik 1848-ba, amikor Chorin rabbi Aradon megalakította a „Magyar zsidó egyházat”. Budapesten a reform-egyház „Ézsaiás egyesület” néven alakult meg és az istentiszteleten a héber nyelv helyett a magyar nyelvet használják.

A svéd kormány most tette közzé az iszákosok ellen 1931 június 1-én kiadott törvénycikk bővebb magyarázatát. Eszerint minden községben fel kell állítani egy mértékletes életet ellenőrző bizottságot, amelynek hivatása az, hogy a feljelentett vagy felfedezett részeg embert figyelmeztesse iszákosságának következményeire, ami egyéni élete romlását, sőt családjának és nemzetének a kárát is idézi elő. E bizottság állandó felügyelete és nevelése alá fogja az ilyen részegeskedőt és ha az oktatás sem elégséges, akkor az állam által fenntartott gyógyintézetben helyezi el az illetőt részben az állam, részben a részegeskedő anyagi terhére. Az internálás, illetve a gyógykezelés ideje rendszerint egy esztendő. Az intézetből való kibocsátás után is a gyógykezelt egyéni felügyelet alatt marad.

Debrecenben a lekipásztori és nevelői munka tartalmasabbá és sikerebbé tétele érdekében, tudományos alapvetéssel, de mégis mindig a kifejezetten gyakorlati célok szem előtt tartásával 1935. januárjában „Igazság és élet” címmel új egyházi folyóirat indul meg. Erre a folyóíratra nemcsak a lelkesítő kar, hanem a debreceni hittudományi kar és a sárospataki teológiai akadémia hallgatói is előfizettek úgy, hogy az előfizetési díjat három egyenlő részletben a kapandó legációkból fogják fedezni. Hasonló értelmű csatlakozás utban van a budapesti, valamint a pápai theolog. hallgatók részéről is.

A Budapesten megjelenő országos református egyházársadalmi és egyházipolitikai hetilap a Református Élet négynapos konferenciát rendezett 1934 november 22—25 napjain Debrecenben. Az utolsó nap záróünnepségén a br. Vay László főispán megnyitójának elhangzása után dr. Ravasz László püspök tartotta meg beszédét a régi és az új magyarországról.

A világháború — mondotta többek között — megváltoztatta a nemzetek sorsát és ebből az következik, hogy meg kell változniuk a nemzeteknek is. Lehetetlen meg nem látni, hogy az új korszakot a nemzetek arcának átformálódása jellemzi. Sajnos a háborúsújtotta népek között egy sincs, amelynek élete és sorsa annyira megváltozott volna, mint a miénk. Nincs tehát nagyobb feladat, mint az új magyar sorshoz új erők keresése. De éppen a sorsban adva van az út, amelyet csak belső megújulással érhetünk el.

A püspök beszédében hivatkozott Széchenyre, akitnek profétai működése jobban illett volna ebbe az évtizedbe, mint saját korába. Ő volt az, aki nem egyes reformgondolatokat hozott, hanem a magyar nép lelki alkatát akarta újjáalakítani. Egy külömb magyarság gondolata fűtötte. A püspök ezután így folytatta beszédét:

— Arról van szó, hogy amit századok építettek, ahhoz én is segítették. Nem én vetem a fundamentumot, nem én teszem fel rá a csillagot, bokrétaünnepem nem én leszek ott, de amikor hozzám ér az épület, akkor szívemet és életemet, mint egy élő téglát, beleépítem.

Horatius születésének kétezredik évfordulója alkalmából 1935-ben az egész világon tudományos és irodalmi intézetek, egyetemek ünnepségeket rendeznek. Magyarországon a Parthenon Egyesület vette kezébe a horatiusi ünnepségek rendezését és előterjesztésére a közoktatásügyi miniszter el is rendelte, hogy az összes magyar iskolák foglalkozzanak úgy iskolai ünnepségeken, mint pályadíjak kitűzésével és minden egyéb alkalmas módon Horatius megfelelő méltatásával.

Sir James Jeans, híres csillagász, a következőkkel jellemezte a világegyetem méreteit: ha a világ minden egyes lakosa napi 12 órát töltene csillagszámlálással és percenként 109 csillagot számlálna meg, a munkát körülbelül egymillió év alatt lehetne befejezni. Jelenleg a világ legerősebb távcsőjével a világűrnek körülbelül negyvenezred részét láthatjuk csak. Ebben az apró töredékben összesen körülbelül nyolcvanezer-millió csillagcsoport van, mindegyik átlag ezerhatszáz-millió csillagból áll.

A csallóközarányosi református presbiterium elhatározta, hogy a temetőjükben levő ref. lelkeszek és tanítók sírjait rendbehozattja és siremlékeit kijavíttatja.

Az amerikai protestánsok a legújabb statisztika szerint, még ma, a leromlott gazdasági életviszonyok között is, évente fejenként 15 dollárt (kb. 250 Lei) áldoznak egyházi célokra.

A dunamelléki református egyházkerület 1934. november 17—19 napjain tartott közgyűlése magáévá tette a budapesti ref. egyházmege szabályzatát az áttérőkre vonatkozólag. Az Egyetemes Konventet kérte fel, hogy az áttérőkre nézve egységes szabályzatot dolgozzon ki. Hat hónapig a református vallásra áttérő ne legyen megkonfirmálható, vagy meg-

keresztelhető, mutassa meg a gyülekezetben való forgolódásával, hogy lelki okok miatt jön át a református egyházba.

Az újjélandi kormány törvényt hozott, hogy 100 font vagyis kb. 50.000 Lei pénzbírságra ítélendő az, aki a törvényesen megkötött vegyesházasságot ágyaságnak mondja, vagy a belőle származó gyermekeket törvényteleneknek.

Presbiteri konferencia a Zsilvölgyében. Isten a maga idejében megvalósít minden igaz vágyat. Az a régi reménységünk, hogy az Erdélyszerte olyan sajnálatosan elejtett presbiteri konferenciák fonálát Hunyadban jelvegyük, ez év tavaszán, az aninószai templomszenteléssel kapcsolatban, férfiszövetségtől és párhuzamos nőszövetségi konferenciáival egybekötve, nem sikerült, de Isten megengedte, hogy megtarthattuk nov. 18-án az első zsilvölgyi presbiteri konferenciát Péterozsényben. Az esperesi bölcsesség diktálta szerényebb kezdetet különösen jelentőse tette, hogy a konferencia vezetésére megnyertük dr. Imre Lajos, teológiai igazgató, egyházkerületi belmissziói előadó testvérünkben a legilletékesebbet.

A megelőző este érkező vendéget Aninószán a gyülekezet szeretetvendégséggel fogadta, a helyi Nőszövetség rendezésében. Itt tartott előadásában dr. Imre Lajos Lujza Henrietta hercegnő példájában mutatott rá az igazi református nő hősiességére, ahogyan meg tudott állani a harminc éves háború viszontagságnál közt s szeretetintézmény keretében építeni tudott a romboldás idején is.

Másnap reggel 9 órakor ének s ima után nyitotta meg a konferenciát petrozsényi templomunkban Baczó Lajos hunyadi esperes, üavözölve az előadót és a Petrilla-Deákbdnyárról, Lónyárról, Petrozsényből, Vulkánból, Lupényből és Aninószáról egybegyűlt mintegy 50 presbiter.

Ezután dr. Imre Lajos tartott bevezető előadást a presbiteriség lényegéről. Eredete, történeti szerepe mutatja, hogy milyen fontos hivatás ez a ref. egyházban. Az egyetlen tiszttség valójában. Több mint tíz és ellenőrség. I. Pét. 5:1-ben van megmondva. Örüllőnek lenni mai felelőtlen életben, ingatlanságban rámutatni a biztos sziklára, Krisztusra. Isten akarataát hirdetni minden tettünkkel. Felelősséget érezni s megkeresni a veszendőket. Elvérés útján vagyunk. Ma nem könnyű itt igaz presbiternek lenni. Az az ajándékunk, hogy megtanuljunk, hogy milyen sok öröm van a kereszthordozásban Isten betemetett forrásokat fakasztott fel. Azért hív, hogy először mi lássuk meg s tegyük rá életünket. Csak ilyenért érdemes élni.

Az ezt követő istentiszteleten I. Kor. 3:11-13. alapján Baczó Lajos hirdette, hogy Jézus a fundamentum, erős és biztos. Órá kell építeniük, de a legdrágábbat. Erre az építésre, saját munkájának folytatására hívta el az Úr a presbitereket. Egyszer tűz mutatja meg majd, hogy mit ért építésünk.

Két órá konferencia következett ezután. Bevezető előadásában dr. Imre Lajos a Ref. Presbiter Kis Kátéja alapján beszélt a presbiteri hivatatról, a ref. presbiter magánéletéről és munkájáról. A presb. hivatalt Isten állította fel egyházában, azt kell tehát megválasztani, akit Isten erre rendelt. Isten akarataát kell szolgálnia, ezért sokszor kerül ellentétbe a népszerűséggel. Hogy a presb. magánélete milyen, fontos, mert ott is, ahol nem becsülik meg, hatása alatt áll a gyülekezet. Munkájuk sikere érdekében szükséges, hogy a presbiterek testvéri közösségben legyenek egymással. Ezt sürgették a hozzájárulások is, másfelől hangoztatták a heti vagy havi bibliáórának, olvasókörmek létesítését. Dr. Imre összefoglaló szavaltban leszögezte, hogy nem volt hiábavaló összegyülekezésünk. Megláttuk, hogy felelősség van rajtunk. Mint presbiterek, a testvéri közösség lelkét kell ébresztenünk egymásban s egész egyházunkban. Legyek én az első, ki ezt egyforma indulattal gyakorlom mindenki vel szemben. Hordozzuk saját körzetünkben egymás gondját. Részletes utasítást nem lehet adni: minden presbiternek meg kell harcolnia a maga harcát. Egy biztatásunk azonban van: nem mi, Isten hordozza

a munkát. Mi csak ragaszkodjunk Istenhez s amiket nekünk adott: egyházunkhoz, iskolánkhoz, nyelvünkhez hitünkhez. Baczó esperes berekesztő szavaltban kifejezésre juttatja a közöhsajt, hogy ismételjük meg évente e konferenciát, mely mai formájában még csak magvetés volt.

A közebed után ugyancsak a templomban ünnepély volt. Soó Sándor, vulkáni lelkész bibliáolvasása és imája után ismét dr. Imre Lajos tartott előadást egyházunk munkájáról. Bemutatta a negyvenmilliónyi reformátuságot, mint egységes munkaközösséget. A ref. egyházban semmi és senki nem állhat meg, aminek és akinek nem az lenne a feladata, hogy Isten dicsőségét hirdesse. Mi Erdélyben kevesen vagyunk, de mint a legkisebb hangszerre is a zenekari összhangban, a mi munkánkra is szükség van az egész anyaszentegyház nagy munkájában. Az előadás után Simon Ferenc, petrozsényi ig. tanító énekelte a Miatyánkat orgonakisérettel. Ugyancsak ő vezette a petrozsényi vegyeskar énekét. Tóth Lajos, lupényi presbiter szavaltata, Butyka Kálmán, petrozsényi s lelk. orgonaszólója következett, végül e sorok írója olvasta fel néhány kölleményét s zárta be közének után, hálaadó imádsággal az ünnepélyt s az egész felejtethetlen napot. Utána ki vonaton, ki autobuszon, ki gyalog igyekezett haza, vissza a munkamezőre, búcsút véve a szives házigazda lelkésztől, Nagy Gyulától. Kedves vendégünk, dr. Imre Lajos ker. belm. előadó még a délután folyamán visszatért Kolozsvárra mindnyájunk hálas szeretetétől kísérvé.

Adja a jószágos Isten, hogy ez a szerény megmozdítás a Zsilvölgyében és másutt is meghozza az ige beteljesedését: „nagyobbat is látsz majd ennél!”

Törökországban mihelyt megszilárdult az új török köztársasági államrend, a török nőkről lekerült a fátyol, a többnevelés eltiltották és a házasságra és elválásra nézve olyanféle rendszabályok léptek életbe, mint amilyenek Európában divnak. A következő lépés a nők nevelése, tanítása volt, amit új, nagyszámu, különféle fokozatu leányiskolák felállításával értek el. Manap már a török nők egyetemet is látogatnak és nyitva áll előttük valamennyi, eddig csak férfiaknak fönntartott és képzettséget igénylő foglalkozás és állás. Az államrendőrség is alkalmazmaz már nőket, ügyvédek és bírák is vannak a nők közül. Egyelőre csak a községi választásoknál van szavazati joguk, de ezt a közeljövőben a parlamenti választásokra is ki akarják terjeszteni. Az utcán és a szórakozóhelyeken éppen úgy elvegyülnek a férfiak között, mint bármely európai városban; az üzletekben és irodákban is sűrűn alkalmaznak női munkaezőket. A török nők most szabadon dönthetnek férjhezmenetelüket illetőleg s a családi élet is, úgy látszik, jó irányban fejlődik. A házassági elválás igen ritka jelenség, a jövő nemzedék a mai török család körében jó példát lát s ez a körülmény igen kedvezően befolyásolja jelleme fejlődését. A városoktól távolos helyeken azonban még nehezen fogadják el az új rendet és annak következményeit. A maradi földműves szeretné továbbra is olcsó rabszolga gyanánt használni feleségét, kinek férjénél jóval többet kell dolgoznia.

Budapesten dr. Feleki Géza tartott előadást a „Hétfői Társaság“ ülésén a sajtó politikai jelentőségéről és a sajtószabadság korlátozásáról.

Az előadás abból indult ki, hogy az európai háború kimenetelében döntően nagy szerepe volt egyrészt a sajtószabadság szinte teljes felfüggesztésének a központi hatalmaknál, másrészt a szinte teljes sajtószabadságnak Angliában és Franciaországban. Az angol vagy francia lapok kritikát gyakorolhattak még az egyes katonai akciókról is és ez a kritika csaknem mindig hasznosnak bizonyult. Elsősorban a sajtó nyomása alatt szakított félbe az angol és a francia hadvezetőség több olyan hadműveletet, amelyeknek folytatása nagy hátrányokat hozott volna. Ugyancsak a sajtó által gyakorolt kritika gycrsította meg a municiógyártás körül felmerült hibák kiküszöbölését. Mindennapos vezércikkei révén lett miniszterelnökké Clemenceau és a sajtó erőszakolta ki az egész antant-fronti közös főparancsnokság alá való helyezését.

A központi hatalmak sajtója nem csupán a kritika jogáról volt kénytelen lemondani, de még csak nem is küzölhette az eseményeket. Az 1924 szeptemberében lejátszódott nagy marne-i vereségről csak négy év után értesült a német közvélemény. Verdun kilátástalanná vált ostromának folytatása a hónapok során át, szörnyű áldozatokkal, bizonyára nem történést meg, ha itt is küzbeléphet a sajtó, mint Angliában és Franciaországban Felsőbb utasításra a központi hatalmaknál a lapok kénytelenek voltak elhallgatni minden kedvezőtlen eseményt és négy éven át ébrentartották a biztos győzelem illuzióját.

Részben ez idézte fel a háború katasztrófális végét. 1917 közepétől fogva a központi hatalmak vezetőköreiben szinte már egyöntetű volt az a felfogás, hogy a győzelemre nincsen esély többé. Akkortól még öt-negyedév lett volna arra, hogy megförtéjék a háború befejezése, súlyos áldozatok vállalásával, de mégis aránytalanul enyhébb békefeltételekkel, mint amilyenek így alakultak ki. Berlin azonban nem szánhatta el magát egyetlen komoly békelépésre sem, mert nem merte felébrésztetni és a reálitások útjára terelni a hosszú időközön át szisztematikusan félrevezetett német közvéleményt. Azután Bécsben, Budapesten, Berlinben azért kellett következnie a forradalomnak, mert a közvéleményt a győzelmi illuziók után minden előkészítés nélkül érte a frontok összeomlása. 1918 ősze a legvilágosabb bizonyíték arra, hogy az őszinteség és a kritika jogától még háború idején sem lehet megfosztani a sajtót

A sajtóra természetesen nagy kötelezettségeket ír ró a nagy jogok gyakorlása. A sajtó függetlenségét ugyanúgy intézményesíteni kellene, mint a bíróság függetlenségét és az újságírói etikát ugyanúgy biztosítani kell, mint a bírói hivatás etikáját. A legmesszebb ebben a tekintetben Anglia jutott el.

A „Times” például valóságos alkotmányt kapott Astor őrnagy jóvoltából. Az évek sora óta ötös direktorium áll a Times élén. Anglia legfőbb igazságszolgáltatási méltósága, a lordbíró, a Bank of England kormányzója, az angol tudományos akadémia elnöke, Oxford legelőkelőbb kollégiumának igazgatója és a revizorok kamarájának elnöke. Ez az ötös testület vigyáz arra, hogy a Times szerkesztésénél soha ne érvényesülhessen más szempont, mint a közérdek objektív, tájékozott képviselete. Sőt az ötös direktorium jóváhagyása kell ahhoz is, hogy a Times 45 millió pengős részvénytökejéből bárki megvásárolhasson akár csak egy kis tételt. A Times részvényese nem lehet más, csak etikailag kifogástalan ember. Az ilyen szigorú elvek érvényesítése folytán még csak rossz üzlettel sem lett a Times és részvényeseinek osztaléka következeten meghaladta a 10 százalékot. Sőt volt 15 százalék is.

A finánciális megközelíthetőség lehetősége egyébként már anyagi okokból sem merülhet fel Angliában. A Rothermere-tröszt saját tőkéje jóval meghaladja a 600 millió pengőt és ennek nem sokkal marad mögötte a Berry-tröszt sem. De a bíróság is kíméletlenül szigorú az ilyen kérdésekben. Amikor egy hetilap szerkesztője — akl pedig nagy érdemeket szerzett mint képviselő a háború alatt — a bíróság elé került első-sorban ezért, mert hamis gazdasági hírekkel félrevezette a közönséget anyagi haszonért: a büntetés hét-estendős szigorított börtön volt, mert az ítélet szerint a család legsúlyosabb formája, ha valaki a nyomtatott betűt valótlan gazdasági hírek terjesztésére használja föl. De ugyanez a bíróság ismételtelen egy farthing pénz-büntetésre ítélte olyan újságírókat, akik a közérdek jóhiszemű szolgálatában követtek el tulzásokot. A farthing az angol fillér, amely csak történeti emlék és mint valóságos pénzegység nem létezik.

A francia sajtóviszonyok ismertetése után előadó még kifejtette: milyen szerepe volt a Hitler-rendszer hatalomra kerülésénél annak, hogy a német polgári sajtó nagyrésze a Hugenberg-tröszt fokozatos terjeszkedésénél fogva elvesztette függetlenségét. Hugenberg kétségtelen nagyvonalúsággal „kommerclalizálta” a ke-

zébe jutott lapokat, de így a német közvélemény jelentékeny részét befolyásolták olyan újságok, amelyek elvesztették függetlenségüket és nem követhették többé szabadon meggyőződésük útját.

A most kibontakozott nagy politikai válságot nem küzdhetik le más országok, csak azok, ahol nincsen korlátja a sajtószabadságnak és ahol anyagilag is független a sajtó. A francia alkotmánykrízisben például súlyos része van annak, hogy a francia lapok egy része elvesztette anyagi függetlenségét.

Legyen teljes sajtószabadság, de az újságírói hivatás gyakorlása járjon olyan szigorú kötelezettségekkel, mint a bíról talár és a papi köntös viselése — ide konkludáltak Feleky fejtegetései.

A Budapesti Keresztyén Ifjusági Egyesület most töltötte be működésének 50 évét és 10 éve, hogy a keresztyén ifjusági mozgalom egyik elindítója, idősebb Szilassy Aladár meghalt. A kettős évforduló alkalmából folyó évi december hó 9-én este a budapesti református theologiai akadémián ünnepség volt, amelyen dr. Ravasz László püspök és mások méltatták az est jelentőségét.

A magyarországi evangélikus egyetemes egyház pályázatot hirdetett Luther halhatatlan énekének, az „Ein' feste Burg is unser Gott”-nak fordítására azzal a feltétellel, hogy a jutalom csak abszolút költői hűségű és értékű, jól énekelhető fordítás szerzőjének adható ki. A beérkezett pályaművek között abszolút értékűt nem talált a bíráló-bizottság, átdolgozással azonban elfogadhatók volnának az „Avashegy”, „Isten a mit ottalmunk és erősségünk”, „Harci riadó” és a „Ne csüggedj el kicsiny sereg” jellegű pályamunkák. Miután a szerzők nevét a zárt jeligéslevelek őrzik, a bizottság nevében Geduly Henrik püspök felhívta a négy pályázót, hogy jelentkezzenek a részletek megbeszélése végett.

A világ legnagyobb könyvtárai: az amerikai kongresszusi könyvtár (hét és félmillió darab), a leningrági állami könyvtár (4,8 millió), a párisi nemzeti könyvtár (4 millió), a moszkvai Lenin-könyvtár (3,9 millió), a newyorki közkönyvtár (3,6 millió) és a londoni British Muzeum könyvtára (3,2 millió darab).

A szentpétervári holland protestáns templomot a szovjethatalom bezáratta.

A Zsidó Ügynökség (Jewish Agency) közli, hogy folyó év augusztus havában Jaffa és Haifa kikötőkön keresztül 2760 zsidó bevándorló érkezett Palesztinába. Ehhez hozzá kell adni még azoknak a bevándorlóknak a számát, kik a szárazföldi határokon keresztül érkeztek az országba, továbbá azokat a kirándulókat, kik ennek a hónapnak a folyamán kapták meg az engedélyt, hogy törvényesen Palesztinában maradhassanak.

1934. első nyolc hónapjában törvényesen 22.062 zsidó bevándorló telepedett le Palesztinában, ha ezt a számot a fentiek szerint kiegészítjük, kb. 23.000 főnyi zsidó szaporulatot számíthatunk. Az előző év ugyane nyolc hónapjában ez a szám 16.178 volt.

Ennek az évnek az első nyolc hónapjában 4611 tőkeerős zsidó vándorolt be, az előző évi 2225-tel szemben.

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Nyomatott a C. Grafica könyvnyomdában, Cluj.